

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893. Andra Kammaren. N:o 32.

Tisdagen den 18 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 dennes.

§ 2.

Med erinran, att, sedan herr *C. W. Collander*, hvilken vid det under innevarande riksdag företagna val af statsrevisorer och suppleanter för dem utsetts till suppleant, sedermera, efter det herr *S. G. von Friesen* afsagt sig det honom genom nämnda val meddelade uppdrag att vara statsrevisor, blifvit utsedd till sådan revisor i herr von Friesens ställe, val af en suppleant efter herr *Collander* torde böra ega rum, hemstälde herr talmannen, det kammaren ville besluta att företaga sådant val nästkommande lördag den 22 dennes.

Den af herr talmannen sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. friherre *F. von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående upplåtelse till Norrköpings stad af mark från indragna hospitalslägenheten Hospitalsholmen.

Denna kongl. proposition begärdes på bordet och bordlades.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången bevillningsutskottets betänkande n:o 18, angående allmänna bevillningen.

Ordet begärdes af

Herr J. H. G. Fredholm: Herr talman! Den vigt och betydelse, jag tror man bör tillmäta den fråga, som behandlas i detta bevillningsutskottets betänkande, n:o 18, angående allmänna bevillningen, äfvensom den ringa tid, som detta vidlyftiga betänkande varit för kammaren tillgängligt, gifver mig anledning att, efter samråd med flere af kammarens ledamöter, hemställa, att kammaren behagade besluta att uppsätta detta betänkande på föredragningslistan för lördagens plenum främst bland två gånger bordlagda ärenden. Såsom ytterligare stöd för denna min hemställan tillåter jag mig meddela, att ett liknande förslag kommer att framställas i Första Kammaren af bevillningsutskottets ordförande.

Herr vice talmannen Danielson: För min del är jag litet tveksam, huruvida det kan vara lämpligt att, såsom af herr Fredholm föreslagits, flytta om ärendena på föredragningslistan. Jag tror mig veta, att rätt många af kammarens ledamöter gått igenom de å föredragningslistan upptagna ärendena i den ordning, hvori de förekomma å listan. Bevillningsutskottets ifrågavarande betänkande är af synnerligen vigtig beskaffenhet och den dertill hörande motiveringen ganska lång, hvarjemte många reservationer finnas bifogade betänkandet. Jag föreställer mig därför, att, då man nu satt sig in i ärendet samt haft tid att bilda sig en åsigt derom, det också vore lämpligast att ärendet finge behandlas i den ordning, det förekommer å föredragningslistan.

Jag anser sålunda, att kammaren icke bör bifalla herr Fredholms förslag om ändring af föredragningsordningen, utan låta ärendena behandlas och afgöras i den ordning, hvori de *nu* förekomma, och jag ber därför att få yrka afslag på herr Fredholms hemställan.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Det förefaller mig i alla fall, att, när någon har yrkat betänkandets framflyttande till lördagen, och då riksdagens afslutning icke på något sätt bör genom en sådan framflyttning fördröjas, emedan ingen gemensam votering kan komma att ega rum angående dessa frågor, det väl icke vore skäl att motsätta sig en sådan flyttning, ty onekligen är betänkandet långt och af en vigtig innebörd. Jag skall därför taga mig friheten instämma med herr Fredholm i hans yrkande.

Sedan öfverläggningen i detta ämne härmed förklarats slutad samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren det af herr Fredholm framställda förslag.

Föredrogos vidare, men blefvo å nyo bordlagda Andra Kam-
marens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 20 och 21.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>C. A. Bokström</i>	under 10 dagar från och med den 18 dennes,
»	<i>I. Lyttkens</i>	» 12 » » 18 »
»	<i>A. Swartling</i>	» 2 » » 19 »

§ 6.

Till bordläggning anmaldes:

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden

n:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående
upphörande af Lundby pastorats i Göteborgs stift prebendeegen-
skap m. m. och

n:o 3, i anledning af två motioner angående ändring i folk-
skolelärarepersonalens aflöningsförhållanden;

bevillningsutskottets memorial:

n:o 19, angående tullbevillningen; och

n:o 20, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande
bevillningsutskottets betänkande n:o 13 angående vilkoren för till-
verkning af bränvin; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 39, i anledning af väckta motioner om ändring i 227
§ sjölagen;

n:o 40, i anledning af väckt motion om ändring i gällande
bestämmelser rörande rösträtt till prestval; och

n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag
till lag angående flottning af skogsalster i gränssfloderna mellan
konungariket Sverige och storfurstendömet Finland.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens
sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gån-
ger bordlagda.

§ 7.

Anmaldes och godkändes följande förslag till Riksdagens
skrifvelser till konungen, nemligen:

Tisdagen den 18 April.

af *konstitutionsutskottet*:

n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af § 74 regeringsformen; och

af *bevillningsutskottet*:

n:o 45, om förhöjning i bevillningsafgiften af bankbolag med sedelutgifningsrätt.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2.46 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.

Onsdagen den 19 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 innevarande april.

§ 2.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts i gårdagens sammanträde bordlagda proposition till Riksdagen, angående upplåtelse till Norrköpings stad af mark från indragna hospitalslägenheten hospitalsholmen, hänvisades densamma till behandling af statsutskottet.

§ 3

Föredrogs och bordlades för andra gången: sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden n:is 2 och 3; bevillningsutskottets memorial n:is 19 och 20; samt lagutskottets utlåtanden n:is 39, 40 och 41.

§ 4.

Till behandling förekom konstitutionsutskottets memorial n:o 24, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll. *Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.*

I detta memorial yttrade utskottet:

att anledning icke förekommit att mot någon ledamot af statsrådet tillämpa § 106 regeringsformen;

hvaremot utskottet

funnit följande ärenden vara af beskaffenhet att böra, jemlikt § 107 regeringsformen, hos Riksdagen anmälas, nemligen:

1:o Protokoll öfver finansärenden för den 28 oktober 1892, n:o 5, angående medgifvande för en assistent vid telegrafverket att under åtnjuten tjänstledighet för fullgörande af värnpligt, upp-bära den med hans tjänst förenade lön; och

Angående full-
bordad gransk-
ning af de i
statsrådet för-
da protokoll.

2:o Protokoll i kommandomål för armén den 30 januari 1893 angående fastställande af nytt formulär till inskrifningsbok för värnpligtige.

(Forts.) Vid memorialet funnos fogade, bland andra, följande reservationer, beträffande ärenden, hvilka vederbörande reservanter förklarar sig anse jemväl vara af beskaffenhet att böra hos Riksdagen anmälas, nemligen:

af herrar *Vahlin, Ljungman, Bengtsson, Boström, Dahn, Johnsson* i Bollnäs, *Wikstén, Elowson, Gyllensvärd* och *Hedin*, beträffande det i protokollet öfver sjöförsvarsärenden den 26 mars 1892, 6:o, angifna ärende, afseende fördelningen af de från invalidhusfonden utgående understöd:

af herrar *Hedin, Bengtsson, Boström, Dahn, Johnsson* i Bollnäs, *Vahlin, Wikstén, Elowson* och *Gyllensvärd* rörande det i protokollet öfver civilärenden den 16 december 1892, 48:o, upptagna ärende angående beviljande af ett års tjänstledighet »för enskilda angelägenheter» åt en kanslisekreterare i civildepartementet:

af herrar *Vahlin, Bengtsson, Johnsson* i Bollnäs, *Wikstén, Elowson, Gyllensvärd, Hedin* och *Wallmark* i Smedsbyn, beträffande det i protokollet öfver ekklesiastikärenden den 30 januari 1893, 39:o, omförmälda ärende rörande tillsättande af en lektorsbefattning vid högre allmänna läroverket i Malmö.

Sedan till en början utskottets yttrande och dess under punkten 1 gjorda anmälan upplästs, begärdes ordet af

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen, som anförde: Herr talman, mine herrar! I föreliggande memorial anmärker utskottet, att assistenten vid telegrafverket Sidenmark för den tid, han åtnjutit tjänstledighet för att fullgöra sin värnpligt, fick afstå blott tjänstgöringspengarne till sin vikarie och således blef berättigad att af telegrafverkets medel återbekomma hvad han deröfver för ifrågavarande tid såsom arfvode åt vikarien afstått. — Jag ber då till en början att få erinra derom, att utskottet vid behandlingen af denna fråga begagnat sig utaf den författning, som är gällande enligt kongl. kungörelsen den 1 november 1878 för telegrafstyrelsen, hvilken lyder så: »Den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen, men den, som eljes undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljes pröfvas skäligt.» Det är den kungörelse, som gäller för telegrafstyrelsen, som utskottet här lagt till grund för sitt memorial och den anmärkning som der förekommer.

Ja ber då endast få erinra, att mannen i fråga, assistenten Sidenmark, icke tillhör telegrafstyrelsen, utan är stationstjensteman, och att han sålunda i ett fall, sådant som detta, är underkastad

bestämmelser, som gälla i den för personalen vid telegrafstationerna utfärdade instruktion, hvilken äfven är af november 1878, nemligen af den 18:de november. Den förnämnda kungörelsen är som sagdt af den 1:sta november. Skiljaktigheten i afseende på bestämmelserna är mycket obetydlig, men jag anser mig dock böra fästa uppmärksamheten derpå. Det är § 97 i denna instruktion, som här skall tillämpas, och hvilken också i statskontorets yttrande öfver ärendet har blifvit framhållen som den, som skulle här användas. Denna paragraf lyder: »Ordinarie stationstjensteman, som på grund af lagligen styrkt sjukdom åtnjuter tjänstledighet, är förbunden att derunder afstå sina tjänstgöringspenningar. Fortfar sådan ledighet under någon längre tid, ankommer det på styrelsen att bestämma, huruvida jemväl någon del af lönen bör afstås.» Så kommer det andra momentet der det heter: »Under ledighet, som stationstjensteman för enskilda angelägenheter får sig af styrelsen beviljad, afstås minst så stor del af hela aflöningen, som till godtgörelse åt vikarien erfordras.» Man märke, att det är några flera bestämmelser i den förnämnda instruktionen än i den senare, så att man skulle kunna säga, att den förra är något strängare i afseende på sättet att bedöma denna sak. Det inverkar för öfrigt icke på sjelfva saken, om man väljer den ena eller andra. Ty i hvilket fall som helst torde kammaren finna, att för det föreliggande fallet, nemligen beväringsofningarne, finnes ingen särskild bestämmelse i någondera, och konstitutionsutskottet har visserligen icke anmärkt, att beslutet i fråga strider mot gällande bestämmelser, men ändock funnit beslutet vara af den vigt, att det borde komma till Riksdagens kännedom. Sidenmark är, såsom ordinarie tjensteman, tillförsäkrad att åtnjuta de med tjensten förenade löneförmåner. Deraf synes följa, att någon del af dessa icke borde fränhändas honom, utan att uttryckligt stadgande i sådant hänseende finnes meddeladt eller åtminstone utan att öfvervägande billighet eller andra skäl tala derför.

Utskottet har sjelft medgifvit, att uttrycklig föreskrift, huru i det förevarande fallet borde förfaras, icke finnes meddelad. Utskottet säger vidare, att fallet i fråga hvarken är jemförligt med de fall, då den tjänstledige kan förpligtas att afstå en del af lönen, eller med dem, då hela lönen af den tjänstledige får uppbäras. Det synes således, som om, i ett fall sådant som detta, Kongl. Maj:t borde hafva att pröfva billighetsskäl, då ingenting uti bestämmelserna, vare sig i den ena eller andra instruktionen, för det angifna fallet finnes uppgifvet.

Nu är förhållandet det, att vikarien under ifrågavarande tid af styrelsen ansågs böra få uppbära en ersättning af 90 kronor i månaden. Sidenmark har såsom assistent uti telegrafstyrelsen 1200 kronor i lön och 400 kronor i tjänstgöringspenningar. Deraf följer att tjänstgöringspenningarne per dag utgöra omkring 1 krona.

Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

Angående full-
bordad gransk-
ning af de i
statsrådet för-
da protokoll.

(Forts.)

Den ersättning, vikarien skulle få uppbära, utgjorde, som jag nyss nämnde, 90 kronor per månad, d. v. s. 3 kronor per dag; alltså skulle Sidenmark få afstå sina tjänstgöringspenningar, utgörande omkring 1 krona per dag, och derjemte utaf lönen 2 kronor per dag, det är tillsammans 3 kronor per dag. Nu låt Kongl. Maj:t honom blifva befriad från att afstå den del, som faller på lönen, och förklarade honom skyldig att endast afstå tjänstgöringspenningarne, detta af det skälet, att man ansåg, att den ersättning han såsom beväringssyngling hade, utgörande 20 öre per dag förutom slitningsersättning, 16 öre, vore jemförelsevis så liten, att man icke borde frånhända honom mer än tjänstgöringspenningarne. Detta var det billighetsskäl, som talade, och det torde icke kunna förnekas, att man kan hysa en sådan åsigt *med fog* — andra kunna hysa en motsatt. Det är ju en sak, som man kan tvista om. Ett annat kan förhållandet blifva i den händelse sådana fall förekomma, då dagaflöningen till de värnpligtige kommer att utgå med 50 öre per dag jemte 16 öre i slitningsersättning, hvilket gör summa 66 öre. Derom har jag emellertid nu icke att yttra mig. Men tydligt är, att ett fall sådant som detta måste vara ytterst sällsynt; vi hafva väl icke ofta exempel på att en tjänsteman vid 21 års ålder innehar ordinarie plats. Det finnes några få sådana fall inom telegrafverket, och inom andra verk äro de ännu sällsyntare. Äfven med afseende derpå, att detta så sällan förekommer, har man icke ansett — åtminstone har jag icke ansett — att prejudikatet innebure någon större fara för att statens utgifter — det må nu gälla telegrafverket eller något annat verk — derigenom väsentligen betungades.

Det är endast detta, jag velat anföra.

Herr Vahlin yttrade: Med anledning af det som anförts från statsrådsbänken, skall jag be att få göra några korta påminnelser.

Genom värnpligtens utsträckning i följd af urtima Riksdagens beslut har frågan om, hvilka afdrag å lön tjänstemän böra vidkännas under värnpligtsöfning, erhållit större betydelse så väl för dem sjelfva som för staten. Då emellertid, såsom af handlingarna i detta mål inhentas, olika grundsatser härutinnan följts vid olika embetsverk, beroende på olika tolkningar af de — jag medgifver det gerna — mycket sväfvande löneregeringsbestämmelserna, så har det syntts vara riktigast att med hänseende till så väl nu anmärkta som möjligen äfven andra förekommande tvistiga fall, Riksdagen lemnades tillfälle att fullständiga redan förut gifna bestämmelser i denna fråga. Hade något sådant skett, hade naturligtvis ingen anmärkning kunnat framkomma. Då nu emellertid Kongl. Maj:t fattat beslut i frågan, får man väl antaga för säkert, att den anmärkta ovissheten vid målens behandling är

undanröjd. Tjensteman torde således komma att hädanefter, i likhet med statskontorets uppfattning och i motsats mot telegrafstyrelsens, i ett fall sådant som detta endast mista sina tjänstgöringspenningar. Om nu än Riksdagen skulle finnas villig att medgifva, att tjänsteman i och för fullgörande af sina värnpliktsöfningar icke bör drabbas af egentlig ekonomisk förlust, torde likvisst Riksdagen icke vilja gilla en sådan tolkning af löne-regleringsbestämmelserna, att tjänsteman under dylik öfning medgifves en icke oväsentligt större ersättning utaf staten än under verklig tjänstgöring. Detta skulle dock blifva fallet, för så vidt Kongl. Maj:ts nu fattade beslut skulle anses vägledande för dylika frågors afgörande för framtiden; och jag förmodar, att väl äfven så blifvit, om ingen anmärkning kommit från konstitutionsutskottet. Det finnes hela klasser af tjänstemän, som skulle få mycket fördelaktigare under värnpliktsöfningarna än under verklig tjänst. Jag skall anföra såsom ett exempel vaktmästarne vid alla centrala embetsverk och länsstyrelserna i provinserna. Dessa tjänstemän hafva i allmänhet 500 kronor i lön och 300 kronor i tjänstgöringspenningar d. v. s. 25 kronor i månaden. En sådan person skulle under värnpliktsöfningarna komma att afstå 25 kronor, men i dagaflöning återbekomma af staten 15 kronor och dessutom i ersättning för slitning af småpersedlar 4 kr 80 öre. Hela sammanlagda utgiften för honom skulle således för föda, kläder, sjukvård m. m. komma att per månad bestiga sig till 5 kronor 20 öre. Det är vida bättre vilkor än under verklig tjänstgöring och så fördelaktiga, att de måhända kunna väcka ett icke oberättigadt missnöje hos andra värnpligtige, som icke äro så lyckligt lottade — och det torde vara det stora flertalet af de värnpligtige.

Hvad nu herr Sidenmark vidkommer, har jag en annan uppfattning än den herr statsrådet uttalade. Jag anser, att, äfven om herr Sidenmark till fullo aflönat sin vikarie, skulle han icke hafva gjort någon förlust. Han skulle, efter afdrag af hvad staten återbetalade honom i dagaflöning m. m., fått vidkännas en utgift i månaden af ungefär 80 kronor. Måhända torde hans vivre och kläder icke kunna erhållas för mindre summa än 80 kronor per månad. Jag tror således icke, att han skulle hafva lidit någon förlust. Men genom det medgifvande Kongl. Maj:t gjort honom att endast behöfva afstå tjänstgöringspenningarne hafva hans utgifter per månad för fullständigt naturaunderhåll inskränkt sig till endast 23 kronor per månad. Genom att dagaflöningen blifvit höjd skulle för en person i samma tjänstemannaklass som herr Sidenmark från och med i år dessa kostnader för, såsom nyss sades, fullständigt naturaunderhåll endast komma att uppgå till 14 kronor per månad.

Konstitutionsutskottet har befarat, att dessa medgifvanden af Kongl. Maj:t skulle synas Riksdagen nog liberala; och då det

Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

Angående full-
bordad gransk-
ning af de i
statsrådet för-
da protokoll.

(Forts.)

varit åtminstone anledning att antaga, att dylika frågor icke vidare komma att dragas under Kongl. Maj:ts pröfning och därför icke heller falla under konstitutionsutskottets, då nu ett prejudikat erhållits, har det varit ett ytterligare skäl för konstitutionsutskottet att just nu låta frågan komma till Riksdagens kännedom.

Herr talman! Med anledning af det jag anför, ber jag att få yrka, att konstitutionsutskottets utlåtande med hänseende till denna punkt må läggas med gillande till handlingarna.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Med gillande af utskottets ifrågavarande anmälan lades punkten till handlingarna.

Efter föredragning vidare af den i *punkten* 2 gjorda anmälan anförde:

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Rappe: I förevarande utskottsbetänkande är anmärkt, att Kongl. Maj:t, genom det nya formulär för inskrifningsböcker, som efter 1892 års urtima riksdag faststälts, skulle i kommandoväg lemnat en förklaring, hvarigenom det i § 34 mom. 2 värnpligtslagen gifna undantagsstadgande blifvit icke oväsentligt utsträckt, så att åtskilliga grupper beväringmän, hvilka, enligt utskottets uppfattning, icke voro afsedda att träffas af nämnda stadgande, kommit att i strid dermed tillhöra beväringens första uppåd under hela den tid, de kvarstå i beväringen.

Nämnda utskottets påstående torde emellertid ej vara med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Enligt värnpligtslagen skall hvarje värnpliktig vid inskrifningen erhålla en inskrifningsbok, hvori af vederbörande befäl bör antecknas, hvad som för den värnpligtige är beträffande hans värnpligt af vigt att kunna styrka. I denna bok har dessutom, allt sedan nya värnpligtslagen begynt tillämpas, intagits en kortfattad redogörelse för de bestämmelser i värnpligtslagen och den s. k. inskrifningsförordningen, som det för den värnpligtige kan vara af intresse att känna. I det formulär för denna bok, som efter de vid 1892 års urtima riksdag beslutade genomgripande förändringarne i härorganisationen faststälts, har nu i en not inryckts följande passus, som jag anser mig böra ordagrannt citera. »I öfverensstämmelse med inskrifningsförordningen,» heter det deri, »räknas såsom sådan (statens högskola) karolinska mediko-kirurgiska institutet, veterinärinstitutet, farmaceutiska institutet, tekniska högskolan, landbruksinstitutet, skogsinstitutet, gymnastiska centralinstitutet eller sjökaptens- eller öfvermaskinist-klass i navigationsskola». Det är på denna i en not af inskrifningsboken gjorda anteckning, som utskottet syftar under förmenande, att derigenom skulle af Kongl. Maj:t lemnats en så att säga autentisk förklaring öfver innebörden af § 34 § 2 mom. värnpligtslagen.

Att så ej kan vara förhållandet, torde lätt inses. Inskriftsboken är ej någon författning eller något påbud, hvarmed Kongl. Maj:t vänder sig till de myndigheter, som hafva att tillämpa värnpligtslagen och dithörande bestämmelser, den är, såsom redan antydts, endast, om man så får uttrycka sig, en kortfattad kommentarie till värnpligtsförfattningarna, deri ofta med andra ord än författningarnas egna angifves, hvad den värnpligtige har att iakttaga, och den utgör sålunda endast en redogörelse för huru dessa författningar, enligt Kongl. Maj:ts uppfattning, äro att tolka. Att Kongl. Maj:t genom hvad sålunda i inskriftsboken införes lemna en till efterrättelse för vederbörande myndigheter gällande förklaring af värnpligtslagens stadganden kan lika litet påstås som att t. ex. den tolkning inskrifningsrevisionerna i förekommande fall gifva af värnpligtslagen skulle vara bindande för de inskrifningsnämnder, som lyda under dem. *Efter* som *före* en sådan tolknings meddelande torde vederbörande myndigheter vara skyldiga att efter vanliga tolkningsregler sjelfve bilda sig en uppfattning om innebörden af värnpligtslagens olika bestämmelser. Kongl. Maj:t har med ett ord i förevarande fall uppträdt icke såsom lagstiftande utan som tolkande myndighet. Orden »i öfverensstämmelse med inskrifningsförordningen» etc. ange detta så tydligt, att något missförstånd derom icke borde kunna uppstå, och att Kongl. Maj:t äfven i kommandoväg kan blifva nödsakad göra uttalande om huru en i administrativ väg gifven författning bör tolkas, lär väl icke väcka någon förvåning. Så snart en författning skall tillämpas, måste den tolkas, och det lär väl vara uppenbart att den tankeoperation, som Kongl. Maj:t måste företaga, då han vid jämförelse af inskrifningsförordningens olika stadganden trott sig finna, att enligt densamma, rätt förstådd, de uppräknade instituten och skolorna böra räknas till hvad värnpligtslagen benämner statens högskolor, skall och måste företagas af hvarje kompaniömbefälhafvare, hvarje inskrifningsnämnd, hvarje inskrifningsrevision, då de hafva att afgöra, om enligt gällande författningar den eller den värnpligtige skall, för att använda ett kort uttryck, anses som högskolekarl eller icke. Att i en sådan Kongl. Maj:ts tolkningsåtgärd, som, derest administrationen skall gå sin gilla gång, är absolut nödvändig, kan ligga något, som icke öfverensstämmer med rikets samskyldiga nytta torde svårigen kunna påstås.

I sjelfva verket läser väl också anmärkningen afse icke, att tolkningen *gjorts*, utan att den *gjorts riktigt*, och jag ber derför att nu få öfvergå till detta påstående, anmärkningens egentliga kärnpunkt. I förbigående ber jag att dervid få erinra, att fördragandens fel, om något sådant föreligger, väsentligen förringas, om det, såsom jag nu sökt visa, reducerar sig till att hafva tillstyrkt Kongl. Maj:t icke att vidtaga en åtgärd, dertill han ingen rätt hade, utan att göra en tolkning, som enligt någras uppfatt-

Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

ning icke är riktig. Om rätta innebörden af ett lagbud kunna många uppfattningar hysas, och det torde vara svårt, i många fall omöjligt, att säga hvilken som är den rätta. Den i sista hand dömande myndigheten kan säga, att så eller så skall det vara och sålunda skapa en formelt gällande förklaring om hvad som är det rätta: men äfven den i sista hand dömande myndigheten kan misstaga sig, och möjligheten att det formelt för rätt förklarade kan vara materiellt orätt kvarstår fortfarande.

I förevarande fall torde man emellertid lätt kunna enas om hvad som är rätt. Det är nemligen väl att märka, att hvad som nu gäller att afgöra det är, huru vida uti inskrifningsförordningen den 22 december 1892 är nedlagd den uppfattning, att till statens högskolor skola räknas farmaceutiska institutet, landtbruksinstitutet samt sjökaptens- och öfvermaskinistklasserna i navigations-skolorna eller icke. Utskottets anmärkning rigtas nemligen mot den ofvan omtalade noten i inskrifningsboken, och då deri uttryckligen säges, »att i öfverensstämmelse med inskrifningsförordningen» räknas de och de skolorna till högskolan, är klart, att i samma stund det lyckats mig att ådagalägga, att inskrifningsförordningen verkligen har en sådan uppfattning, i samma stund förfaller hela anmärkningen. Det kunde visserligen återstå att visa, att inskrifningsförordningen i sin ordning öfverensstämmer med värnpligtslagen, men derom har någon anmärkning ej gjorts af utskottet, och jag saknar alltså anledning att för närvarande sysselsätta mig dermed.

Utskottet har vid sitt försök att ådagalägga, det uti inskrifningsförordningen en sådan uppfattning ej finnes nedlagd, utslutande fäst sig vid §§ 127 och 128 i inskrifningsförordningen, deri väl finnas uppräknade alla de nu ifrågakvarande instituten eller skolorna, men utan att tillika angifvas, det de äro som högskolor att anse. Utskottet har deremot alldeles förbisett § 76 mom. 3 i samma förordning. Deri stadgas, att omföring från äldre beväringssklass till 3:e klassen skall ske så snart handling, utvisande att beväringssman af äldre klass under två år eller derutöfver varit inskrifven såsom studerande vid universitet eller annan statens högskola, kommit kompaniöfverbefälhafvaren till handa. Och då nu ingenstädes i hela förordningen förekommer någon föreskrift, som har till uppgift att förse kompaniöfverbefälhafvarne med sådana handlingar, utom just stadgandet i § 128, lärar väl också deraf otvetydigt framgå, att de deri omnämnda förteckningar rimligen ej kunna hafva annat ändamål än att lemna kompaniöfverbefälhafvaren materialier för den omnämnda omföringen, samt att omföringen måste afse alla dem, om hvilka förteckningar skola på detta sätt afgifvas, d. v. s. alla sådana beväringssmän, som under två år varit inskrifne ej mindre vid universiteten och de öfriga högre undervisningsanstalter, som utskottet anser böra såsom sådana betraktas, utan

äfvén de öfrige i § 128 uppräknade. För mig åtminstone står det klart, att så måste vara meningen och jag kan endast tillägga, att ett direkt uppräknande i författningen af alla de omnämnda undervisningsanstalterna såsom hänförliga till högstskolor måhända med fog skulle kunna ansetts ej såsom någon tolkning af värnpligtslagens föreskrifter i omordade hänseendet, hvartill obestriddlig rättighet tillkommer Kongl. Maj:t, utan såsom en förklaring af en utaf Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag, hvilken utskottet med rätta anser icke kunna af den ena statsmagten ensidigt meddelas.

Ehuru slutligen, såsom jag redan yttrat, frågan, huruvida inskrifningsförordningens uppfattning om hvilka af landets undervisningsanstalter äro att anse som högstskolor öfverensstämmar med värnpligtslagens, egentligen ej nu kan blifva föremål för Riksdagens öfverläggningar, ber jag dock att äfvén derom få säga några ord. Utskottet, som anser inskrifningsförordningen ej hafva lemnat någon föreskrift i förevarande afseende, har deremot gjort sig stor möda att uppvisa, att den förmenta förklaring i samma ämne, hvilken gifvits i kommandoväg, ej står i öfverensstämmelse med värnpligtslagen. Utskottet har dervid väsentligen stödt sig på min företrädares anförande till statsrådsprotokollet i fråga om den till 1890 års riksdag aflättna proposition om ändring i värnpligtslagen. Jag ber emellertid att dervid få erinra, att de båda propositionerna, den som afgafs till 1890 års Riksdag och den till 1892 års urtima Riksdag aflättna, ingalunda sammanfalla. Vid 1890 års riksdag gälde frågan ett utbyte af 6 års landstörmspligt mot 6 års beväringsskyldighet, vid 1892 års riksdag åter utbyte af 4 års beväringsspligt i andra uppådet mot lika många år i första uppådet, således något vida mindre. Det är alltså lätt förklarligt, att Kongl. Maj:t ansett denna senare mindre tyngande förpligtelse böra få en vidsträcktare omfattning än den förra, och 1890 års motiv kunna ingalunda oförändrade tillämpas på 1892 års bestämmelser i ämnet. Att så skulle ske, har åtminstone aldrig varit Kongl. Maj:ts mening. Uti t. f. chefens för generalstaben yttrande rörande den förbättrade härordningen, i hvilket jag, såsom det torde ihågkommas, förklarade mig till alla delar instämma, anfördes såsom stöd för de år 1892 föreslagna och antagna bestämmelserna, att skyldigheten att under hela beväringstiden qvarstå i beväringens första uppådet borde utsträckas till *alla dem, som på grund af särskilda fackinsigter erhållna uti statens högstskolor, såsom läkare, veterinärer, teknici m. fl.*, kunde vara af synnerlig nytta för försvarét. Och då bestämmelsen, sådan den på grund af dessa motiv utaf Kongl. Maj:t föreslogs, oförändrad antogs af Riksdagen, lärers inses, att Kongl. Maj:t varit i sin goda rätt, då han ansett Riksdagens beslut innebära, att 1892 års bestämmelser erhållit en något större omfattning än som år 1890 förutsattes. Som bekant delades

Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

Angående full-
bordad gransk-
ning af de i
statsrådet för-
da protokoll.

(Forts.)

denna uppfattning af åtskilliga talare inom Riksdagen, som, då vid 1892 års urtima riksdag förslag väcktes, att de, som genomgått navigationsskolorna, skulle anses lika med dem, som genomgått universiteten, förklarade detta vara en sak, hvilken kunde af Kongl. Maj:t i administrativ väg ordnas. Den uppfattning om innebörden af 34 § 2 mom. värnpligtslagen, som af mig hyses och som fått sitt uttryck i den redaktion af inskrifningsförfordningen, som jag tillstyrkt, synes alltså hvilat på fullt giltiga grunder.

Mine herrar! Jag har endast en jämförelsevis kort tid ännu beklädt statsrådsembetet och borde därför vara konstitutionsutskottet tacksam för det »gif akt», det rigtat till mig i anledning af min hittills fullgjorda embetsförvaltning. Vi behöfva, alla menniskor, tillhållas att noga fullgöra våra pligter. Men vidkommande den fråga, som föreligger, torde kammaren, efter den redogörelse jag här lemnat, finna utskottets anmärkning *icke* befogad.

Herr Ljungman: Det är med verklig ledsnad jag åhört det skriftliga anförande, herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet uppläst såsom genmäle mot utskottets ifrågasvarande anmälan.

Det är alldeles gifvet, att när Riksdagen antog denna viktiga och i våra förhållanden så ingripande värnpligtslag, skedde det under den förutsättning, att denna lag skulle allt fortfarande, såsom den stiftats, också ändras, förklaras eller upphävas af Riksdag och Konung gemensamt, och att åtminstone icke konungamagten oberoende af Riksdagen skulle ensamt för sig vidtaga någon förklaring af eller ändring i samma lag. Att denna lag icke är en administrativ författning, som, på sätt med sådan författning sker, kan förklaras eller ändras af Kongl. Maj:t, det antog väl hvarenda riksdagsman vara en själfklar sak.

Hvad nu beträffar herr statsrådets yttrande att det, som i inskrifningsboken står infördt, är hemtadt ur inskrifningsförfordningen, vill jag meddela, att denna förordning är helt och hållet en administrativ författning. Den är således af annan natur än värnpligtslagen. Men då inskrifningsförfordningen meddelar endast *administrativa* föreskrifter för de embetsmän, som skola tillämpa densamma, och icke innehåller någon befallning för dem att utkräfvat en högre värnpligt af den ena eller andra klassen af värnpligtskyldige, än den, som värnpligtslagen innehåller, har utskottet rigtat anmärkningen mot *inskrifningsboken*, hvilken tydligen innehåller en uppmaning till vederbörande eller ett slags påbud att utaf en viss klass af medborgare utkräfvat en skyldighet, som icke är i värnpligtslagen tydligen angifven. Det är af utskottet utförligt nog framhållet, att med högskola icke kan menas »sjökaptens- eller öfvermaskinistklass i navigationsskola». Utan tvifvel har icke någon riksdagsman, när värnpligtslagens 34 §

antogs, ansett, att denna paragraf äfven åsyftade navigations-skolorna och väl heller icke landtbruksinstitutet och farmaceutiska institutet. Här har således genom ifrågavarande bestämelse i inskrifningsboken utfärdats ett *påbud*, att en viss klass af medborgare skulle vara underkastad ökade skyldigheter, hvilka icke blifvit af Riksdagen fastställda. Detta förfarande står enligt min åsigt i uppenbar strid mot 73 § regeringsformen, som innehåller: »Inga nya pålagor, utskrifningar af manskap, eller af penningar och varor, må hädanefter, utan Riksdagens fria vilja och samtycke, i den ordning, förut nämndt är, påbjudas, uppbaras eller fordras».

Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

För min del är jag öfvertygad derom, att hela saken skett af *förbiseende* från statsrådet och chefens för landtförsvarsdepartementets sida. Han har helt och hållet förbiset, att en grundlagsöfverträdelse här egt rum. I den förhoppning, att något dylikt förbiseende icke vidare måtte ega rum, hemställer jag, att kammaren måtte lägga utskottets ifrågavarande anmälan till handlingarna med gillande.

Herr Beckman: Bland de ämnen, som förekomma i detta betänkande, finnes icke blott hvad utskottet ansett böra officiellt »komma till Riksdagens kännedom». Betänkandet har äfven en annan hälft, den, som innefattas i reservationerna, och som icke i samma mening får nå fram till Riksdagen. Jag vill visst icke förringa de anmärkningar, som konstitutionsutskottet ansett sig befogadt att göra; men, herr talman, efter min nppfattning innehållas i reservationerna saker, som, åtminstone för den, som icke haft andra handlingar att tillgå, än de, hvilka här framlagts, ovilkorligen framstå såsom långt allvarsammare än de, som utskottet gjort till föremål för anmälan.

Ibland dem ber jag att främst få nämna, hvad som omförmäles i en reservation rörande protokollet öfver civilärenden den 16 december 1892. Såsom kammaren inhemtat, har denna reservation föranledts deraf, att åt en kanslisekreterare »för enskilda angelägenheters skötande» beviljats tjänstledighet under år 1893. Statsrådsprotokollet meddelar intet vidare om denna sak. Det uppgifver heller icke något skäl, som styrker befogenheten af denna åtgärd. Men af statskalendern framgår, att han under en lång följd af år njutit samma förmån att såsom ordinarie tjänsteman qvarstå utan att — sköta sin tjänst! Jag vet icke, hvad skälet varit dertill, att utskottet icke ansett, att en sak som denna bort lika väl som åtskilliga andra bringas till Riksdagens kännedom. Beror det måhända derpå, att, såsom det heter i reservationen, »det skäl, som statsrådsprotokollet förtiger, är allmänt veterligt?» Man vet nemligen, att den ifrågavarande tjänstemannen är efter år erhållit tjänstledighet för skötande af en affär, långt mera inbringande än en kanslisekreteraretjänst. Kan utskottet, frågar

Angående full
bordad gransk-
ning af de i
statsrådet för-
da protokoll.

(Forts.)

jag, komma ifrån rigtigheten af reservanternas uppfattning, att en tjenst såsom denna, om än underordnad, dock icke får antagas vara så betydelselös, att det icke för tjenstens egen skull lika väl som för utvecklingen af tjenstemannens duglighet kräves att han sjelf sköter den, om han allt jemt fortfarande står som dess innehafvare? Och än mer: är icke reservanternas klander fullt befogadt, när de fråga, om det kan vara riktigt »att på *innehafvandet* af en tjenst, hvilken vederbörande faktiskt icke skött, låta pensionsrätt grundas»? Mig synes, att det icke borde hafva funnits någon tvekan i detta fall. Nog borde konstitutionsutskottet haft anledning att finna äfven *denna* sak af nog vigt att komma till Riksdagens kännedom.

Ännu mera vill jag göra gällande samma uppfattning i fråga om en annan af reservationerna. Det är den, som afgifvits med anledning af ett protokoll öfver ecklesiastikärenden för den 30 januari 1893. Jag behöfver icke här upprepa sakförhållandet. Herrarne känna det väl. En ovanligt högt afflönad läroverkslärare, för hvilken pensionsrätt blifvit af Riksdagen vägrad, har på omvägar beredts sådan rätt. Jag förstår mycket väl, att, när Kongl. Maj:t anser sig kunna på detta sätt gå rakt emot Riksdagens uttalade åsigt i frågan, han förskansat sig bakom den alltid så förträffliga förskansning, som heter Kongl. Maj:ts administrativa rättigheter. Men det vill jag också påstå, att om dessa administrativa rättigheter utöfvas på sådant sätt, som här varit fallet, så kan detta icke vara till fromma för ett godt samarbete mellan Riksdag och regering. Detta, att Riksdagen uttalat sin vilja i en fråga sådan som denna och regeringen sedan ignorerar detta och svarar: »sic volo, sic jubeo» — det kan icke, säger jag, fränja ett godt samförstånd mellan statsmagterna. Jag anser, att äfven denna fråga ovilkorligen borde hafva föranledt utskottet att låta dem officiellt framkomma till Riksdagen.

Jag vet väl, herr talman, att det beklagligtvis är gammal praxis, att intet yrkande framställes med anledning af reservationerna till dechargebetänkandet, och jag skall icke heller drista mig att nu göra det. Men jag npprepar till slut det, hvarmed jag började, nemligen att dessa båda regeringsärenden fullt ut lika så väl, ja, mer än de som blifvit anmärkta, bort genom anmälan från utskottet hafva »kommit till Riksdagens kännedom».

Herr Hedin: Herr talman! Det sätt, hvarpå de mycket ärade ledamöterna af Konungens statsråd, herr statsrådet och chefen för finansdepartementet samt herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, hafva till bemötande upptagit tvenne framställningar från konstitutionsutskottet, har för mig till min stora glädje öppnat utsigt till, att konstitutionsutskottets grundlagsenliga granskningsrätt hädanefter må kunna komma att uppfattas på ett rigtigare sätt än hittills skett. Vare sig detta

blir följden eller icke, skall jag för min del icke desto mindre vara de ärade ledamöterna af statsrådet tacksam därför, att de genom det sätt, hvarpå de bemött de nu framställda anmärkningarna, åtminstone för sin del visat sig vilja dertill medverka. Bland de många saker, herr talman, som skulle af en främmande betraktare kunna anföras såsom vittnesbörd om att vi äro något efterblifne i politiskt hänseende, skulle utan tvifvel den förtjena ett ibland de främsta rummen, att fullgörandet från konstitutionsutskottets sida af ett genom grundlag påbudet åliggande i allmänhet har uppfattats icke såsom det mer eller mindre behagliga fullgörandet af en pligt, utan såsom en personlig förnärmelse mot de ledamöter af Konungens råd, mot hvilka en erinran enligt 107 § regeringsformen blifvit framställd. Man har funnit en sådan uppfattning mer än en gång framträda tydligt nog uti svaromål från statsrådsbänken. Man finner den gängse bland allmänheten. Man finner den gå igen oupphörligt i tidningarne, hvilka hafva uppfunnit en särskild term, de s. k. »prickningarna». Jag är för min del glad åt att icke en skymt af en sådan uppfattning röjdes — icke ens en sådan tolkning kan försökas — uti svaromålen från den mycket ärade chefen för finansdepartementet och den mycket ärade chefen för landtförsvarsdepartementet. Jag uttalar den förhoppning, att detta må vara första uppslaget till brytande af ett uppfattningssätt, som är lika mycket stridande mot grundlagens mening som mot en i allmänhet förständig uppfattning utaf det vederbörliga förhållandet mellan representation och regering.

Jag skall be, herr talman, att få med några ord förklara, hvarför mina ärade kamrater i utskottet och jag fästa en så stor vikt vid hvarje efter vår tanke obehörig utsträckning utaf användningen af den i grundlagen för vissa regeringsärendens behandling medgifna kommandomålsformen. Grundlagsstadgandena uti 15 och 38 §§ regeringsformen om s. k. kommandomål gifva anledning till tvenne viktiga erinringar, först den, att grundlagsstiftarne ha uraktlåtitt att meddela någon begreppsdefinition å hvad kommandomål skall förstås; de ha således uraktlåtitt att uppdtaga någon gräns för kommandomålen omfång. Detta har af Kongl. Maj:t sjelf en gång erkänts vara en betänkelig brist uti grundlagen, en sådan brist, som det vore högst nödigt och nyttigt att afhjelpa, såsom en hvar kan inhemta utaf Kongl. Maj:ts proposition till rikets ständer den 31 mars 1818. Denna brist har många gånger påpekats och öfverklagats. I förbigående må här erinras om att i det namnkunniga Örebro-förslaget till en revision af regeringsformen den föreskrift influtit, att kommandomålens omfång skulle bestämmas genom särskild lag.

Den andra viktiga erinran, hvartill grundlagsbestämmelserna om kommandomål gifva anledning, är den, att dessa mål i högre grad än några andra, äfven de allra ringaste och obetydligaste regeringsärenden, äro undandragna de konstitutionella for-

Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

merna för fattande af Konungens beslut. Konungen fattar beslut i dessa ärenden uti närvaro af blott en enda rådgifvare, och såsom den 38 § regeringsformen utvisar, behöfva expeditioner och befallningar i dessa ärenden, för att blifva gällande, icke vara försedda med Konungens underskrift och föredragandens kontrasignation; ja, 15 § regeringsformen kan väl näppeligen annorlunda tydas, än att icke ens något protokoll i sådana ärenden behöfver föras, med mindre det skulle inträffa att föredragandens mening icke instämmer med Kongl. Maj:ts beslut.

Det dröjde icke heller länge, innan konstitutionsutskottet af erfarenheten derom, att vissa regeringsärenden obehörigen behandlats i kommandomålsform, fick anledning — det var konstitutionsutskottet vid 1817—1818 års riksdag — att inskräpa den ännu i dag lika rigtiga sanningen, att »det är af vigt, att den militära styrelsen hålles inom de gränser, som lagar och författningar utstakat, och ej intränger i den civila». Det utskott, som uttalade denna erinran, beslöt det första riksriättsåtalet just af sådan anledning som den antydda; det var mot föredraganden i kommandomål för flottan. Och detta samma konstitutionsutskott beslöt utaf enahanda slags anledning anmärkning mot föredraganden i kommandomål för armén.

Uti hvilken omfattning, herr talman, den militära styrelsen — för att begagna 1817 års konstitutionsutskotts ord — har genom kommandomålen »inträngt i den civila», derom har man icke varit i tillfälle att vinna någon fullständig kännedom, därför att grundlagsstiftarne dragit försorg om att inskränka konstitutionsutskottets granskningsrätt i sådana mål på det sätt, att beslut i kommandomål endast uti undantagsfall komma till konstitutionsutskottets kännedom genom en exceptionel rätt att i vissa fall fordra protokoll i dessa liksom uti ministeriella mål. Emellertid, för att gifva några exempel, åt hvad håll kommandomålen kategori har inkräktat på de regeringsärendens kategori, som i allt fall enligt grundlagens tydliga mening böra uti statsrådet föredragas och afgöras, skall jag erinra om följande. 1850—1851 års Riksdags konstitutionsutskott framställde en anmärkning med anledning derutaf, att Kongl. Maj:t i kommandoväg utfärdat en förklaring af kongl. förordningen och kongl. kungörelsen den 13 februari 1849, hvilken förklaring stod i öppen strid med Riksdagens den 8 juli 1848 fattade beslut med anledning af Kongl. Maj:ts proposition till det årets Riksdag angående bevärings vapenöfningar och tjenstgöring. Vid 1868 års riksdag framställde konstitutionsutskottet en anmärkning derom, att Kongl. Maj:ti kommandoväg beslutit en åtgärd, medförande statsutgift, hvar efter beslutet om sjelfva statsutgiften, hvilket fattades i statsrådet, naturligtvis icke någonting annat än en nödtvungen följd af det i kommandoväg redan fattade beslutet i hufvudsaken och således nedsjönk till ingenting annat än blott en formalitet. Samtliga

ledamöterna från denna kammare i konstitutionsutskottet vid 1891 års riksdag anmärkte, att ett »stort antal fall» af det slags missbruk, som 1868 års konstitutionsutskott hade påpekat, förekommit under år 1890. Samma konstitutionsutskottsledamöter anmärkte också, att Kongl. Maj:t hade genom en den 30 december 1890 i kommandoväg utfärdad instruktion för inkallelse och samling af beväringen vid mobilisering meddelat föreskrifter rörande tjensteåligganden för konungens befallningshafvande, för kronofogdar och kronolänsmän. Detta är, herr talman, några exempel, från olika håll hemtade, uppå huru viktigt det är att tillse, att den genom grundlagen åt Kongl. Maj:t medgifna rätten att behandla en del ärenden på det sätt, som omtalas i 15 § regeringsformen, jemförd med 38 § i samma grundlag, hålles inom sina behöriga gränser.

*Angående full-
bordad gransk-
ning af de i
statsrådet för-
da protokoll.*
(Forts.)

Man behöfver blott genomläsa regeringsformen för att erinras om att grundlagsstiftarne märkvärdigt nog sjelfve insågo, att de genom sina bestämmelser om kommandomål i sjelfva verket omintetgjorde de garantier för rikets indragande i krig, som de hade sökt åstadkomma genom föreskriften i § 13 regeringsformen, att beslut om krig icke må af Konungen fattas annat än i hela det samlade statsrådet. Den 15 § talar nemligen om att i kommandoväg kunna fattas sådana beslut, hvilka äro af en för riket »vådlig» riktning. Kammaren har för öfrigt helt nyligen varit uppmärksam på hvart en tillämpning utaf kommandomålsrätten, den der icke stode i öfverensstämmelse med grundlagens anda, kunde leda, och derefter rättat sitt beslut om en vigtig paragraf i regeringsformen.

Härmed har jag, herr talman, sökt något så när förklara, hvarför de med mig liktänkande fästa så stor vikt vid att kommandoföredragningen icke inkräktar på den grundlagens bestämmelse, att i regeln alla regeringsärenden skola af Kongl. Maj:t afgöras i statsrådet.

Hvad särskildt vidkommer förevarande punkt af konstitutionsutskottets utlåtande, så är härmed det märkvärdiga, kanske ensamstående förhållandet, att den har blifvit diskuterad i en af riksdagens kamrar långt innan den blifvit af konstitutionsutskottet beslutad, nemligen i Första Kammaren den 18 februari detta år. Naturligtvis i Första Kammaren, denna de nya idéernas kammare, de dristiga tankarnes kammare, den kammare, som med oblidkeligt hat förföljer all gammal slentrian och går hejdöst fram på den s. k. reformernas bana. Den s. k. nya, men märkvärdigt nog redan föråldrade lagberedningens ordförande fann sig då föranlåten att i förväg utfärda den förskräckliga proklamationen, att om en sådan framställning skulle komma att göras som den i punkt 2 i förevarande utskottsmemorial, så drabbades den från höjden af hans domarestol med epitetet »enfaldig». Han sökte visa, att med »högskola» skall förstås den högsta läro-

Angående full-
bordad gransk-
ning af de i
statsrådet för-
da protokoll.

(Forts.)

anstalten på ett visst område, hvaraf då skulle följa, förutom åtskilligt annat smått och godt, äfven det, att den klass af navigations-skolor, som utbildar sjökaptener och öfvermaskinister, med rätta bör anses som högskola, enär några högre läroanstalter för sjö-män icke finnas. Herr talman, om vi, för resonnementets skull, för ett ögonblick skulle acceptera en sådan förklaring, så komma vi till följande ganska egendomliga iakttagelser. Vi ha två akademier, som under denna benämning i sjelfva verket äro undervisnings-anstalter, nemligen musikaliska akademien och akademien för de fria konsterna. Otvifvelaktigt äro de båda undervisningsanstalter, som — jag kan icke tala om deras egenskaper och huru de uppfylla sina åligganden, ty det vet jag icke — otvifvelaktigt falla under den af lagberedningens ordförande angifna definitionen, att utgöra den högsta undervisningsanstalten på hvar sitt område. Jag frågar, herr talman, skola icke då dessa båda akademiernas skolor vara att hänföra under rubriken högskolor? Vi hafva åtskilliga skolor, statsskolor och af staten understödda skolor för döfstumma och blinda; vi hafva ett institut för döfstumma och ett institut för blinda. Utan tvifvel äro de sistnämnda de högsta i sitt slag inom vårt land. Skola dessa också räknas till högskolor? Ja, enligt ordförandens i lagberedningen definition. Vi hafva, om jag minnes rätt, i statskalendern upptagna tre undervisningsanstalter för barnmorskor. Jag vet icke, om det finnes någon rangskilnad mellan dem, eftersom vid en finnes blott en lärare och vid de båda andra flera. Men dessa två åtminstone äro hvar i sin genre de högsta läroanstalter i riket. Skola de räknas till högskolor? Skola de jemställas med tekniska högskolan eller med en teologisk fakultet vid något af universiteten? Inom den klass af undervisningsanstalter, i enlighet med statens lagstiftning upprättade af kommunerna och underhållna af stat och kommun gemensamt, som består af de olika slagen af folkskolor, är den s. k. högre folkskolan den högsta formen, den högsta undervisningsanstalten inom denna klass. Är det nu rimligt att säga, att högre folkskolan är en högskola jemnställd med en universitetsfakultet eller tekniska högskolan eller något sådant? Man skulle kunna fortsätta mycket längre, herr talman, men hvad jag anfört tror jag vara tillräckligt för att ådagalägga, att den ärade uppfinnaren af ifrågavarande definition har alla förutsättningar för att sjelf stanna i oqvaldt åtnjutande af det epitet, hvarmed han fann lämpligt att på förhand hugna konstitutionsutskottet, innan detta ännu hade gjort något åt saken. Förmodligen var det meningen att genom den förfärliga domen skrämma oss, men vi, som icke ens äro rädda för verklig åska, låta ännu mindre skrämma oss af teateråskor, äfven när de bullra på Första Kammarens scen.

Den mycket ärade statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har sagt, att den ryktbara noten i inskrifningsboken icke är afsedd att vara en af Kongl. Maj:t meddelad auten-

tisk förklaring. Jag frågar då, hvad är den i sådant fall? Om, *Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.* såsom han nyss yttrade, i denna bok äro intagna upplysningar och förklaringar, som det är af vigt för de värnpligtige att känna, hvad betyder då denna not, om den blott skall gälla som ett uttalande af en privat mening och icke för någon vara förpligtigande? Då säger jag, att den noten icke är upplysande, utan missvisande och missledande. Men den mycket ärade chefen för landtförsvaret motsade i sjelfva verket en stund efteråt den förklaringen, då han yttrade, att Kongl. Maj:t här hade uppträdt som »tolkande myndighet», och dertill fogade de efter min tanke något betänkliga orden, att det kan understundom vara nödvändigt att göra en tolkning — i kommandoväg. Denna tolkning, den träffar här en af Konung och Riksdag gemensamt fastställd lag, värnpligtslagen, och derom säger grundlagen, att en lag icke får tolkas på annat sätt än det för stiftande af samma slags lag föreskrifna. Således: en tolkning af värnpligtslagen får icke ske genom en af Kongl. Maj:t i administrativ väg utfärdad förordning och naturligtvis, om det kan finnas någon gradskilnad i sådan olaglighet, ännu mindre genom en generalorder från Kongl. Maj:t. Herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet yttrade, att Kongl. Maj:t eger obestridd rätt att förklara, hvad med statens högskola skall förstås. Ja, en obestridd rätt till en viss gräns, men icke längre. Kongl. Maj:t må ega rätt att förklara, hvad med en statens högskola skall förstås, om af denna förklaring icke följer någon inverkan på andra rättsförhållanden än sådana, som äro reglerade genom en lagstiftning, hvilken beror af Kongl. Maj:ts ekonomiska lagstiftningsenvälde, men för så vidt, såsom här blifvit fallet, denna not skall betyda något, för så vidt denna förklaring om hvad med statens högskola skall förstås, inverkar på rättsförhållanden, som äro bestämda genom en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag, då eger Kongl. Maj:t icke denna rättighet.

Jag skall, herr talman, nöja mig med dessa korta antydningar, men vill icke sluta utan att ännu en gång hafva uttalat några ord. Jag har visst icke något uppdrag att tala på mina kamraters i utskottet vägnar, men uti denna sak kan jag säga, att icke har någon anmärkning från vår sida framställts i något annat syfte än att gifva Riksdagen tillfälle att uttala sig i sak; icke har någon anmärkning framställts i syfte af någon personlig förnärmelse och för att uttrycka någon fiendtlighet, och för mig sjelf, för min egen del, skulle jag kunna säga, att det visst icke har varit något nöje att påyrka en sådan framställning rörande den särskilda anmärkning, om hvilken jag nu har yttrat mig. Men äfven om det icke har varit behagligt, har jag ansett det vara min skyldighet, och jag skulle icke i något fall mot hvem det vara må tvekat att uppfylla, hvad jag anser vara mina kamraters och mitt åliggande enligt grundlagen. Slutligen vill jag hafva

Angående full-
bordad gransk-
ning af de i
statsrådet för-
da protokoll.

sagt ännu en gång ett tack till de ärade statsråden, som visat sig uppfatta konstitutionsutskottets granskningsrätt från den rigtiga synpunkten.

Jag anhåller att få instämma i vice ordförandens i konstitutionsutskottet yrkande.

(Forts.)

Herr Sjö: Jag vill begagna mig af tillfället för att till herrar ledamöter från denna kammare i konstitutionsutskottet hembära ett tack för att de framkommit med de reservationer, som vi läst här i betänkandet.

Jag har fäst mig i synnerhet vid de anmärkningar, som framstälts vid granskningen af protokollet för den 26 mars 1892 öfver sjöförvarsärendena. Der har påpekats sådana oegentligheter, som att en person, hvilken i pension har 4,410 kronor och med inkomst af arbete 500 kronor och som dessutom eger en fastighet i stad, från invalidfonden fått en nådegåfva af 500 kronor. Dessutom ser man, att en annan f. d. officer från invalidfonden fått 500 kronor och af Vadstena krigsmanskassa 300 kronor eller tillhoppa 800 kronor på ett år. Jag har ansett detta vara sådana oegentligheter, att jag icke kunnat underlåta att här i kammaren erinra om det besynnerliga tillvägagångssätt, som från sjöförvarsdepartementets sida användts, eller att tilldela officerare så stora belopp, oaktadt det synes, som om det icke varit af behovet påkalladt, då deremot en hop ofärdiga, skröpliga f. d. soldater endast fått 15 à 16 kronor i medeltal om året.

Såsom herrarne af denna reservation inhemtat, framkom Kongl. Maj:t redan 1847 till riksens ständer med förslag, att gamla f. d. officerare skulle af invalidfonden erhålla 300 kronor, underofficerare 200 kronor, korpraler och soldater 120 kronor, hvilket förslag äfven 1848 af ständerna godkänts. Nu hafva emellertid medlen delats på det sätt, att officerarne fått 300 kronor i medeltal, under det att soldaterna erhållit 16 kronor i medeltal. När jag nu nämnt detta, så ber jag äfven få berätta, hvad som hände mig i början af min riksdagstid. Då kom till mig en gammal afskedad soldat, mycket gammal. Han hade deltagit i Trollhätte kanalarbete och der fått ett skott i ansigtet, så att synförmågan blifvit mycket skadad. Han tjenstgjorde väl någon tid derefter, men nödgades snart på grund af bristande synförmåga taga afsked. Han var som sagdt gammal, när han kom till mig och begärde att jag skulle skrifva en ansökan åt honom, att han måtte blifva benådad med en gratifikation, med något understöd från de fonder, som för detta ändamål stå till Kongl. Maj:ts förfogande. Jag uppsatte ansökningen och skaffade bevis om hans minskade synförmåga och hans omständigheter för ofrigt, som visade att han var obemedlad. Äfven en annan invalid kom till mig. Han var gammal och skröplig, led af bröstverk och var urständssatt att försörja sig sjelf och de sina. Han hade endast sin lilla pension från Vadstena krigsmanshuskassa och kunde

styrka, att han var sjuk och icke kunde bidraga till sitt uppehålle. Jag fick båda dessa ansökningar, den ena efter den andra, afslagna i landtförsvarsdepartementet. Jag upprepade dem två år och tre år med samma utgång. Då kommo gubbarne till mig och bådo under gråt, att jag skulle göra hvad jag kunde för dem och äfven gå upp till Konungen och visa deras papper.

Jag gjorde detta. Konungen mottog ansökningarna med välbehag och han sade till mig: »har du verkligen kommit in med ansökningarna från dem, så förvånar det mig på det högsta att de icke blifvit bifallna, ty dessa gamla soldater äro verkligen berättigade att få understöd från invalidfonden, då de kunna styrka sådana förhållanden, som här äro för handen; jag skall emellertid taga handlingarna och befordra dem till rätt ort.» Han gaf mig derefter 100 kronor och bad mig lemna 50 kronor åt hvardera, hvilket jag gjorde. De fingo sedermera en liten gratifikation på 15 kronor, men deras tid blef icke lång, de dogo snart derefter.

Jag har velat nämna detta utan att göra något yrkande. Det står i vederbörandes hand att utdela dessa understöd efter samvetsgrann pröfning. Men jag har vid detta tillfälle icke kunnat underlåta att uttala en varm önskan, att dessa medel måtte på rättvist sätt tilldelas sådana stackars människor, som verkligen kunna visa sig vara deraf i behof.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. Äfven denna punkt lades med gillande af utskottets anmälan till handlingarna.

§ 5.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 6 a, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i organisationen af Karlskrona artillericorps m. m.

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 24 februari 1893, hade Kongl. Maj:t i en samma dag till Riksdagen aflåten proposition (n:o 42) föreslagit Riksdagen att medgifva, att till uppsättning och underhåll af Karlskrona artillericorps, så organiserad och aflönad, som den vid nämnda protokoll fogade normalstat närmare utvisade, måtte få användas, förutom det för uppsättande af denna corps af nästlidna års lagtima Riksdag beviljade reservationsanslag å 189,600 kronor, den på de nuvarande fästningsartillerikompaniernas belöpande andel af de under femte hufvudtiteln till *aflöning åt flottans corpser och stater*, till *beklädnad*, till *naturaunderhåll* samt till *rese- och traktamentspenningar* anvisade anslag, äfvensom att de besparingar å de sålunda för corpsen anvisade tillgångar, som under tiden för dess uppsättning kunde beredas, måtte, på sätt Riksdagen vid förstnämnda reservationsanslags beviljande medgifvit, få af Kongl. Maj:t disponeras för uppförande af de för corpsen

Angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

(Forts.)

Angående vissa ändringar i organisationen af Karlskrona artillericorps m. m.

Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

erforderliga byggnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter; dock med förbehåll att den nya organisationens genomförande icke komme att verka rubbning i afseende på det artillericorpsen tillhörande, vid fästningsartillerikompanierna redan antagna värfvade manskaps hittills varande för-
månar och förpligtelser; samt

att de för befäl och underbefäl med vederlikar vid flottan gällande pensioneringsgrunder måtte få tillämpas jemväl i afseende å befäl och underbefäl med vederlikar vid Karlskrona artillericorps.

Utskottet hemställde emellertid, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr R. Berg: Herr talman, mine herrar! Det föreliggande utskottsbetänkandet behandlar Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad organisation af Karlskrona artillericorps, hvilken corps enligt beslut af sista årets lagtima Riksdag skulle bildas af de vid sjömanscorpsen redan befintliga fästningsartillerikompanierna, 400 man, jemte en nybildad fast stam af 26 officerare, en förste bataljonsläkare, en fästningsintendent, 24 underofficerare och 100 man, hvilket manskap skulle anvärfvas i likhet med hvad för närvarande eger rum inom sjömanscorpsen. Den nu af Kongl. Maj:t föreslagna förändringen innebär, att i stället för den nyssnämnda styrkan skulle bildas en styrka af 420 man, deraf 360 manskap och dessutom befäl och underbefäl jemte civilmilitär. Manskaper skulle anskaffas genom anvärfning på 3 år, i stället för att det enligt nu gällande förslag skulle anvärfvas för 8 år med en tjänstgöringstid af 3 år och 5 månader samt en tvångspermittering af 4 år 7 månader. De fördelar, som den af Kongl. Maj:t nu föreslagna organisationen skulle framkalla, äro stora och ganska väsentliga, och jag skall be att få påpeka några af dem.

Det är ju naturligt, att genom nedsättningen af värfningstiden från 8 till 3 år gör man samma vinst, som framhölls under urtima riksdagen, då man talade om vinsten af att erhålla före detta stamanställdt manskap. Genom att nedsätta tjänstetiden till tre år erhåller man betydligt större antal före detta stamanställdt manskap, som återfinnes bland de värfpligtige. Enligt nuvarande anvärfningssätt för flottan, hvilket skulle blifva gällande vid den artillericorps, som nu finnes och fastställdes förra året, sker anvärfningen på 8 år, och de före detta stamanställdes antal blir derigenom betydligt mindre.

Men det finnes ett ekonomiskt skäl, som är af ännu större vikt, det nemligen att de, som nu äro tvångspermitterade under 4 år och 7 månader, under denna tid åtnjuta aflöning, hvilket blifver obehöfligt, då detta manskap på grund af det nu föreslagna värfningssättet återfinnes bland de värfpligtige.

En ytterligare fördel är den, att genom denna förändring artillericorpsen kan inom sig upptaga ett större antal värnpligtige och kan detta derigenom att till följd af urtima Riksdagens beslut de värnpligtige hädanefter skola öfvas 90 dygn, hvarjemte genom nedsättningen af värnningstiden till 3 år man erhåller ett större antal före detta stamanstälde. Jag ber herrarne ursäktas, att jag så ofta återkommer till detta uttryck: »före detta stamanstälde», men det är af största vikt att fästa afseende vid att bland de värnpligtige återfinna folk, som erhållit fullständig utbildning. Genom att artillericorpsen sättes i tillfälle att på detta sätt utsvälla kan denna artillericorps, förutom att besätta sjöfästningarne vid Kungsholmen och Vestra Hästholmen, hvartill nämnda corps varit afsedd, räcka till att besätta äfven Oscarsvärnslinierna, den så kallade landfronten samt befästningarne på de yttre öarne. För dem af herrarne, som till äfventyrs icke äro fullt bekanta med de lokala förhållandena, ber jag att få nämna, att fästningarne å Kungsholmen och Vestra Hästholmen äro afsedda att försvara de två egentliga inloppen till Karlskrona. Vidare har man Oscarsvärnslinierna eller den så kallade landfronten, afsedd för ortens skyddande från landsidan, samt slutligen de utanför Vestra Hästholmen befintliga öarne, hvarest det är afsedt att uppkasta tillfälliga befästningar för ytterliniernas försvar söder om Kungsholmen och Vestra Hästholmen. Öfriga inlopp försvaras genom stängsellinier och minor.

Det ligger i öppen dag, hvilken stor vinst man skulle göra genom att tillåta denna artillericorps' organisation på föreslaget sätt, då sålunda hela försvaret af befästningarne vid Karlskrona kunde uppdragas åt denna corps, hvarigenom försvaret skulle blifva enhetligt. Dertill kommer den viktiga omständigheten, att den del af de värnpligtige, som är behöflig för denna artillericorps' mobilisering, af denna kunde vapenöfvas. Ty, såsom herrarne veta, kan flottan icke för närvarande till fullo öfva sina värnpligtige, utan $\frac{2}{3}$ af tiden öfvas de vid armén.

Den styrka, som nu är afsedd att besätta ifrågavarande befästningar vid Karlskrona, uppgår till omkring 3,000 man. Enligt mobiliseringsförslaget skulle dessa utgöras af fredsstyrkan på 420 man, reservbefäl af 18 personer, dessutom 619 före detta stamanstälde och slutligen något öfver 1,800 värnpligtige jemte 185 af flottans manskap, hvilka hufvudsakligen skulle hafva till uppgift att göra sådan tjänst, hvartill specialutbildning erfordras. För att erhålla denna värnpligtsstyrka erfordras något mer än 300 eller inemot 500 värnpligtige om året, beroende på om man vill taga åtta eller sex årsklasser, alltid under förutsättning, att den första årsklassen såsom oöfvad icke är användbar. Dessa förändringar kunna enligt Kongl. Maj:ts förslag åstadkommas utan någon som helst ökad kostnad.

*Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.*

(Forts.)

Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Fots).

Egendomligt är att, då jag jemför utskottets förslag i detta afseende med det utlåtande, som utskottet afgifvit i den följande punkten, som rör en ändring af sjömanscorpsen, så finner jag, att utskottet der såsom hufvudsakligt skäl för afslag framhållit, att utskottet anser det anvärfningstiden, hvilken för sjömanscorpsen är föreslagen till sex år, borde kunna ytterligare inskränkas, samt att utskottet ansett, att Kongl. Maj:t icke tagit tillräcklig hänsyn till användningen af de värnpligtige. Just detta är nu af Kongl. Maj:t iakttaget vid organisationen af denna artillericorps, alldeles precis detsamma som utskottet i den följande punkten framhållit såsom skäl för sitt afslag på *den* framställningen. Konsekvensen borde väl hafva varit, att om utskottet på denna grund afslagit förändringen af sjömanscorpsen, så borde det just på samma grund hafva bifallit den föreslagna förändringen af artillericorpsen.

Innan jag öfvergår till att söka bemöta de skäl, som utskottet framhållit för sitt afstyrkande, ber jag att få yttra några ord om kasernbyggnadernas förläggning, emedan jag hört uppgifvas, att en del ledamöter skulle hafva en från Kongl. Maj:ts i detta afseende afvikande åsigt. Jag ber då att först få förutskicka, att, enligt det beslut, som fattades vid sistlidet års lagtima riksdag, Kongl. Maj:t har fullt fria händer att förlägga dessa byggnader vare sig på Kungsholmen, Vestra Hästholmen eller i Karlskrona stad. Beslutet var nemligen det, att dessa 189,600 kronor, som beviljades i och för artillericorpsen, skulle lemnas såsom reservationsanslag med rätt för Kongl. Maj:t att under organisationstiden deraf använda hvad som erfordrades för byggnadernas uppförande. Jag tror nu, att det är Kongl. Maj:ts mening att förlägga dessa byggnader till Karlskrona, och det finnes många skäl, som tala härför. Först och främst är utrymmet vid Kungsholmen ej tillräckligt, och vidare måste vid en uppkommande krigsfara dylika byggnader nedrifvas och borttagas från en fästning, dels för att vid beskjutning splint från byggnaderna icke må förorsaka manspillan, och dels emedan dylika byggnader alltför mycket inkräkta på utrymmet för fästningsliniernas nöjaktiga betjenande. Dessutom, då i händelse af krigsutbrott denna artillericorps skall utplaceras på de olika befästningarna, som äro belägna utanför Karlskrona, blifva dessa byggnader till stor nytta och behöfvas för de trupper, hvilka för ortens försvar i öfrigt äro nödvändiga att ditföra. Dertill kommer, att de ersättningstrupper, hvilka vid en mobilisering måste inkallas i och för erhållande af öfning, då kunna ostördt utbildas inom hufvuddepôtetablissemnet, hvilket icke kan ske ute på någon af befästningarna. Slutligen blir ledningen af ortens försvar i sin helhet härigenom koncentrerad, något som icke är af ringa betydelse.

Bland de skäl, som utskottet anför för afslag å det kongl. förslaget, heter det å sid. 7 i utskottets betänkande, att Kongl.

Maj:ts framställning sammanhänger med en annan proposition angående förändrad organisation af sjömanscorpser, och att, då utskottet icke kunnat tillstyrka sistnämnda proposition, utskottet icke heller ansett sig kunna förorda förevarande framställning. Jag tror för min del, att den ena organisationen är fullkomligt oberoende af den andra, liksom vi ju se, att inom armén organisationen är olika för olika vapen. Det ena vapnet kräver icke samma utbildning vare sig till tid eller sätt som det andra, och uppstår till följd häraf olikhet i organisation af de särskilda truppern.

*Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.*

(Forts.)

Utskottet har vidare anfört, att det icke kan gilla det nu föreslagna sättet att likställa denna artillericorps med Vaxholms artillericorps. Detta likställande är dock alldeles riktigt af det enkla skälet, att dessa båda corpser äro så nära beslägtade som möjligt. Jag skall be att få återkomma till denna punkt, då jag om en stund vill bemöta några af de skäl, som anförts af en reservant i den komité, hvilken hade i uppdrag att yttra sig i denna fråga, och på hvilken reservation utskottet äfven stödt sig.

Utskottet säger ytterligare, att antagandet af detta förslag skulle medföra en betydligt ökad byggnadskostnad, derför att enligt Kongl. Maj:ts förslag 360 man skulle ständigt ligga i tjänstgöring i stället för, såsom det för närvarande är afsedt, blott 250 man om vintern och 300 man om sommaren. Denna ökning af manskapet föranleder naturligtvis någon ökning af kostnaden, men denna kostnad märkes icke i budgeten, utan förorsakar blott att artillericorpsernas organisation blir fördröjd några månader, ity att reservationsanslaget skall användas dertill. Detta oaktadt har Kongl. Maj:t tydligen påvisat, att den nu föreslagna organisationen skall kunna blifva färdig redan år 1896.

Det viktigaste skälet för utskottsledamöterna från denna kammare att afstyrka den kongl. propositionen har antagligen varit det, att den organisation, hvilken nu skulle omändras, antogs så nyligen som vid förra årets riksdag på grund af ett af Kongl. Maj:t då framlagdt förslag.

Ja, detta kan ju vara ett skäl, men jag vill dock bedja herrarne taga i betraktande, att den nu föreslagna omorganisationen blifvit åtminstone delvis förorsakad af den urtima Riksdagens beslut, hvarigenom de värnpliktiges öfning ökades till 90 dagar och det sålunda blef möjligt att åstadkomma en sådan mobilisering af denna artillericorps, att den kunde öfvertaga försvaret af samtliga vid Karlskrona befintliga befästningar. Jag vill fästa herrarnes uppmärksamhet på, att Kongl. Maj:t föreslagit en annan organisation af Karlsborgs artillericorps än den, som blef antagen i följd af urtima Riksdagens beslut, och denna corps hade af Kongl. Maj:t organiserats med fästadt afseende derå, att den äfven skulle kunna användas vid Karlskrona.

I fråga om denna sak anser jag för min del, att det är mycket ärligt och öppet handladt af vår regering att nu genast

Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

söka åstadkomma denna förändring i artillericorpsens organisation, på det att den förändrade organisationen må kunna träda i verksamhet innan artillericorpsen ännu hunnit organiseras på det i fjol beslutade sättet, ty derigenom behöfver denna förändring icke föranleda några som helst rubbningar af för den nya organisationen vidtagna åtgärder.

Utskottet har äfven i sammanhang härmed yttrat, att man icke borde vidtaga någon ändring ännu, förr än man erhållit någon erfarenhet om den organisation, som förra året beslöts. Ja, någon erfarenhet i detta fall behöfver icke förvärfvas, ty sådan hafva vi redan. De ändringar, som det nu gäller, bestå uti ned-sättning af anvärfningstiden från 8 till 3 år och uti en vidsträcktare användning af de värnpligtige vid mobilisering, och beträffande nyttan häraf behöfva vi icke förvärfva någon vidare erfarenhet. Speciellt i fråga om det nu rådande förhållandet att det manskap vid dessa fästningsartillerikompanier, som hittills tillhört sjömanscorpsen och som nu skall öfverföras till artillericorpsen, under fyra år och sju månader åtnjuter aflöning utan tjänstgöringsskyldighet, så torde det väl vara klart att borttagandet häraf innebär en förbättring.

Jag nämnde nyss, att utskottet äfven åberopat en reservation af en ledamot i den komité, som underkastade denna fråga en förberedande behandling. Jag vill i anledning häraf framhålla några af de omständigheter, på grund hvaraf han reserverat sig. Han säger först: »icke utan viktiga skäl bör man ändra de grunder, hvarefter manskapet hittills blifvit organiseradt och utbildadt». Ja, men här måtte väl finnas ganska tungt vägande skäl för den föreslagna förändringen. Såsom jag nyss sade, gäller det att ändra anvärfningstiden från åtta år till tre år och att hålla manskapet i tjänstgöring blott så länge, som dess utbildning kräfver, ty fackmän erkänna, att den utbildning af tre år och fem månader, som hittills beståtts detta manskap, är obehöflig och kan inskränkas.

Vidare har reservanten sagt, att han icke gillar den föreslagna förändringen, derför att denna nya artillericorps skulle af sitt befäl och sitt manskap kräfva »ett visst mått af sjömanskap och sjömannaomdöme», och att deri låge en skilnad mellan denna artillericorps och den, som finnes på Vaxholm; och som ett ytterligare skäl härför har han påpekat, att Vaxholms artillericorps' verksamhet hade mera afseende på försvaret i den inre skärgården, då deremot försvaret af den yttre skärgården gälde mera för Karlskrona artillericorps. Jag tror, mine herrar, att de skälen äro af bra ringa och obetydlig vikt. Jag tror, att dessa båda corpsar äro så likställda i afseende på tjänstgöringen, som gerna kan vara förhållandet. Artillericorpsen vid Vaxholm har att behandla snarlika pjäser som den vid Karlskrona. Den har att beskjuta mål af enahanda beskaffenhet som vid Karlskrona. Vid Vaxholm finnas, utom Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs

fästningar, befästningar på åtskilliga öar lika väl som vid Karlskrona. Det finnes ingenting, som talar för att den ena corpsen skall utbildas på annat sätt än den andra. Dessutom ber jag att få nämna, att af de 400 man, fästningsartillerikompanierna, som skulle öfverföras från sjömanscorpsen till denna nya artillericorps, ingen enda man någonsin varit öfvad på sjön. Nu kan man säga, att för den, som skall bekämpa ett sådant mål som ett krigsfartyg, är det af vigt att vid skötandet af elden från befästningarne laga så, att den rigtas mot den mest sårbara punkten. Ja, det är sant, men samma förhållande gäller om armén. Hvarje vapen måste rigtas mot fiendens mest sårbara punkt. Att lära sig detta sker genom öfning de olika vapenslagen emellan, och derigenom att befäl från det ena vapnet vid vissa tillfällen kommenderas till tjänstgöring vid det andra. Jag är fullt öfvertygad, att Kongl. Maj:t nog kommer att tillse, att så äfven kommer att ske vid denna artillericorps. Dessutom skall jag be att få nämna, att i Kongl. Maj:ts förslag har icke denna sak varit obeaktad, utan Kongl. Maj:t har äfven förutsatt, att vid mobilisering skola från flottan kommenderas till sjöbefästningarne sjöofficerare som adjutanter för att ersätta den lucka, som i detta afseende möjligen skulle kunna förefinnas. Vidare har den nämnde reservanten gjort anmärkningar på en del detaljsaker, hvilka anmärkningar jag icke skall besvara kammaren med att upptaga till bemötande, så mycket mindre som de äro af den beskaffenhet, att de röra frågor, som Kongl. Maj:t eger att i administrativ och kommandoväg ordna och derfor icke böra vara föremål för Riksdagens behandling.

Jag har nu sökt att rent objektivt framhålla för kammaren denna fråga, och det synes mig, att de skäl som af utskottet blifvit framställda för afslag å Kongl. Maj:ts framställning äro af temligen ringa betydelse, hvarför jag hemställer till dem af herrarne, som i likhet med mig önska försvarets stärkande, att vi, oafsedt en och annan mindre detaljpunkt, som måhända icke fullt tillfredsställer en eller annan, dock måtte se på det verkliga målet, nemligen en gifven och bestämd förbättring af vårt försvaret. Ty jag ber att få säga, att så liten än denna sak förefaller, är den dock af en stor betydelse; och då den icke föranleder någon som helst ökad kostnad, synes det mig, att allt talar för att vi böra skänka Kongl. Maj:ts framställning i förevarande fall vårt bifall. Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Andersson i Högkil: Det skulle verkligen vara önskvärdt, om man i frågor, sådana som den nu föreliggande, kunde hysa full tillit till regeringens förslag; men jag undrar, om man kan göra det, när man betänker, huru mångfaldigt skiftande vederhörandes åsikter under långliga tider varit i fråga om be-

*Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.*

(Forts.)

Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

sättning eller bemanning af våra sjöbefästningar. Jag skulle i det fallet kunna framdraga många exempel från 70- och 80-talen, men jag skall icke göra det, utan jag vill blott erinra om, huru vid förra årets lagtima riksdag samtidigt pröfvades ett förslag under fjerde hufvudtiteln om inrättande af en artillericorps vid Karlsborg, afsedd för sjöbefästningarne, och under femte hufvudtiteln ett förslag om uppsättande af en fästningsartillericorps vid Karlskrona, afsedd för samma sjöbefästningar. Det förra förslaget om Karlsborgs artillericorps förkastades af båda kamrarne; det senare förslaget om en fästningsartillericorps vid Karlskrona antogs af Första Kammaren, men afslogs af den Andra, ehuru det slutligen genomdrefs på den gemensamma vöteringenens väg. Efter åtskilliga undersökningar tillsatte Kongl. Maj:t någon tid derefter en komité för att utreda frågan. Jag ber dervid herrarne observera det märkvärdiga faktum, att Kongl. Maj:t tillsatte en komité för att utreda en fråga, som Riksdagen på grund af Kongl. Maj:ts framställning och i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag redan afgjort. Resultatet är emellertid det, att vi nu hafva en ny organisationsfråga, som föreligger. Är då nu allt väl bestäldt? Hafva nu vederbörande fått det, såsom de vilja hafva det i afseende på dessa sjöbefästningars bemannande? Nej, visst icke. Det framgår af statsrådsprotokollet, att vi hafva utsigt att i en snar framtid få ytterligare till pröfning frågan om en kustartillericorps. Det synes mig som om, när man skall vidtaga en ny organisation, vederbörande sjelfva borde hafva klart för sig, huruvida denna organisation skall blifva gällande, eller om vi inom kort åter skola få en ny.

Enligt statsrådsprotokollet — hvartill jag skall söka hålla mig — skulle fördelarne af den ifrågasatta organisationen af fästningsartillericorpsen vara betydande. Det står att man skall erhålla »en stark befäls- och underbefälskader, som i hög grad underlättar mobiliseringen af corpsen, ökar dess krigsberedskap och höjer dess krigsduglighet.» Ja, enligt förslaget skulle Karlskrona artillericorps' befäl och underbefäl ökas med 1 kapten och 2 löjtnanter, 1 underlöjtnant, 1 styckjunkare och 3 sergeanter, eller tillsammans 8. Kunna då dessa 8 man en sådan kraftig verkan åstadkomma? För min del betvivlar jag det. Man påräknar visserligen att vid mobilisering hafva tillgång på reservbefäl och underofficersvolontärer, men i huru hög grad detta torde kunna ske, derom föreligger icke någon utredning. Man skulle vidare vinna »likformighet i organisationen af våra båda sjöbefästningsartillericorps» o. s. v. Mot detta påstående har dock en ledamot af komitén reserverat sig och uttalat ganska beaktansvärda anmärkningar; en del af dessa äro återgifna i utskottets betänkande, men det finnes äfven många andra anmärkningar, som äro afsevärda. Nu har här en talare sökt förringa dessa anmärkningar; men jag ber att få fästa uppmärksamheten på att i denna

fråga reservanten torde vara vida mera kompetent att bedöma förhållandena än den ärade talaren, emedan han är kommandant på de ifrågavarande sjöbefästningar. Jag tror därför, att man kan hafva större tillit till hans uttalande. Vidare skulle den ifrågasatta organisationen underlätta sammanslagningen af våra båda sjöbefästningars artillericorps^{er} till en kustartillericorps. Angående den saken har jag redan uttalat mig, hvarför jag icke behöfver säga något ytterligare. Så skulle man få »en ständigt i tjänst varande manskapsstyrka af 360 man i stället för den nuvarande organisationens 250 man under vintern och 300 man under sommaren.» Jag tror dock, att om man behöfver en ständigt i tjänst varande manskapsstyrka af 360 man, så kan den äfven med den nuvarande organisationen åstadkommas genom inkallande af permitteradt manskap.

Slutligen skulle man få en »dubbelt så stor rekrytkontingent, hvilken vid mobilisering motsvaras af en dubbelt så stor tillgång af stam och f. d. stamanställda tillsammans.» Ja, det må nu vara sant, men man bör dock taga hänsyn till att det fasta manskapet skall minskas från 500 till 360, således med 140 man. Då blir frågan: huru ställer det sig med tillgången af stam och f. d. stamanställda efter förslaget och efter den nuvarande organisationen? Derom föreligger icke fullständig utredning. Genom den föreslagna organisationen skulle man få en minskning i stammen från 500 man till 360 man, men kostnaderna skulle fortfarande bibehållas lika höga. Jag kan under sådana förhållanden icke förstå, huru den föregående talaren kunde med så stor kraft framhålla den ekonomiska sidan af saken och tala om de stora fördelarne, som borde beaktas. Jag sade, att kostnaderna skulle komma att blifva lika stora, men i sjelfva verket komma de att blifva större. Man har beräknat den nya artillericorpsens andel af anslaget till aflöning till 60,799 kronor; men $\frac{4}{9}$ — som skulle utgöra beräkningssiffran — af detta anslag utgör endast 53,928 kronor. Detta är ett exempel på, att kostnaderna blifva större. Dessutom skall jag be att få fästa uppmärksamheten på, att man här föreslår, att delar af förslagsanslag skola förvandlas till reservationsanslag. Man skall icke allenast lemna anslag till beklädning för dessa 360 man året igenom, utan likaledes till naturunderhåll 32,579 kronor, äfven om corpsen icke är fullt uppsatt; ja, om det icke finnes en enda man.

Det finnes åtskilliga andra märkvärdigheter i förslaget, såsom t. ex. uniformsfrågorna. Den af Kongl. Maj:t tillsatta komitén har i afseende på denna fråga för den nya artillericorpsen föreslagit samma uniform som för sjömanscorpsen, men herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet har ansett, att den nya corpsen bör hafva en uniform, som är i full öfverensstämmelse med Vaxholms artillericorps' uniform. I förra fallet beräknas manskapets beklädning till 108 kronor per år, i senare fallet

Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

Angående vissa ändringar i organisationen af Karlskrona artillericorps m. m. (Forts.)

till 120 kronor. Nu är i staten för manskapets beklädnad kostnaden beräknad till 108 kr. pr år, men det är likväl meningen att det skall blifva den uniform, som kostar 120 kronor.

Beträffande byggnadskostnaden framhöll den föregående talaren, att det skulle blifva något ökade byggnadskostnader, om det nu föreliggande förslaget antoges. Ja, *något* är ett mångtydigt ord. Efter fjorårets förslag skulle byggnadskostnaderna uppgå till en 70 à 80,000 kronor, enligt föreliggande förslag deremot skulle kostnaderna uppgå inemot till $\frac{1}{2}$ million. Det är således en betydlig skilnad i det fallet.

Hvad slutligen vidkommer den föregående talarens yttrande, att det föreliggande förslaget är en följd af den urtima Riksdagens beslut, så får jag säga, att jag icke kan fatta det; ty den komité, som af Kongl. Maj:t nedsattes för att utreda frågan, var tillsatt i september förra året, och de frågor, som komitén hade att besvara, voro inlemnade redan innan den urtima Riksdagen sammanträdde.

Herr talman, på grund af hvad jag nu anfört, och med åberopande af utskottets motivering, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för sjöförvarsdepartementet herr statsrådet Christerson: Det torde icke vara behöfligt, att jag för kammaren redogör för denna frågas historik. Den är nog särdeles väl bekant och har blifvit det ännu mera genom det yttrande, som här nyss afgifvits. Jag vill endast nämna, att när komitébetänkandet om utredning af frågan om nu förevarande fästningsartillericorps' förläggningssort, organisation och utbildning m. m., som ju så att säga för mig var ett arf, till Kongl. Maj:t inlemnats, så var första frågan: hvad skall nu göras? Uti det förslag till stat för Karlskrona artillericorps, som godkändes af Riksdagen förlidet år, ingå vissa förutsättningar och vissa bestämmelser, som skola ligga till grund för corpsens uppsättande. Dessa förutsättningar och bestämmelser hafva emellertid nu befunnits icke vara sådana, som man från början tänkte sig; och därför kom man i valet och qvalet om hur man skulle förfara. Skulle man göra såsom bestämts, ehuru man insåg, att det icke var bra, eller skulle man gå till Riksdagen och säga: här är ett förslag till ändrad stat för Karlskrona artillericorps, och med de ändringar, som deri vidtagits, kan man på ett tillfredsställande sätt uppsätta och underhålla den nya corpsen. Det hade visserligen varit ett sätt att lösa frågan, att delvis uppsätta corpsen i enlighet med den i fjol af Riksdagen fastställda stat och sedermera i 1895 års stat af Riksdagen begära ett godkännande af det nu föreliggande förslaget. Jag ansåg, att det var bättre att genast få saken klar än att gå en väg, som sedermera möjligen skulle kunna klandras.

Ibland de förutsättningar, som ingå i fjolårets förslag, är det en, som jag finner omnämnd i statsutskottets betänkande. Der står, antagligen hemtadt från det protokoll, som hör till Kongl. Maj:ts proposition, att officerspersonalen till den nu ifrågavarande artillericorpsen hufvudsakligen vore afsedd att rekryteras från flottans officerscorps. Denna förutsättning har icke blifvit verklighet. Nu kommer i öfverensstämmelse med urtima Riksdagens beslut den artilleribeväring, som är afsedd att vid krigstillfälle tjenstgöra vid Karlskrona befästningar, redan i år att börja sin tjenstgöring. Den är inkallad till i början af juli och är afsedd att öfvas af de officerare, som skola tillhöra den nya corpsen. För att möjliggöra denna öfning redan i år, så har, enär man i följd af omkostnader för byggningar och dylikt omöjligen kunnat sätta upp hela officerscorpsen, genom välvilja från chefens för landförsvarsdepartementet sida träffats ett arrangement, hvarigenom, om ock som jag tror med svårighet, en del af denna beväring skall kunna öfvas vid landtarmén. Den andra delen åter måste, därför att det icke finnes tillräckligt befäl på annat ställe, öfvas i Karlskrona. Nu är den inkallad dit, men officerare för densamma öfning finnas icke. Det har skickats förfrågan till nästan alla officerare vid flottan, om de vilja gå in på corpsen. För närvarande finnes det icke mer än enda sådan officer, som har svarat ja. Men han är 57 år gammal och på reservstat. Det finnes ingen officer att få för nu ifrågavarande corps, ty de på artilleriet tillfrågade hafva svarat vilkorligt. De vilja, innan de bestämma sig att öfvergå, först veta, hvilka löneförmånerna skola blifva. De vilja hafva reda på, i hurudan tur de skola komma, och åtskilligt annat. Detta har gjort, att man nu icke har mer än en enda kandidat, men i följd af sin ålder är han naturligtvis icke lämplig.

Under sådana förhållanden var det ingenting annat att göra än att gå in till Riksdagen och säga: så och så är det, den nya fästningsartillericorpsen kan icke under de förutsättningar, som nu finnas, uppsättas såsom man tänkt sig; det måste blifva en ändring i staten, och Kongl. Maj:t hoppas, att Riksdagen skall medgifva detta. Sådan är saken i hela sin enkelhet, hvad det rent faktiska deri beträffar.

Jag skall icke för kammaren upprepa de ur militär synpunkt ganska stora fördelar, som den nu föreslagna förändringen skulle medföra. Det har af öfverste Berg på ett mycket bra sätt här framhållits, och jag kan icke annat än fullständigt instämma i hvad han derom sagt.

Jag skall be att något få bemöta ett af de skäl, som utskottet anført för afslag på den nu föreliggande kongl. propositionen, och som äfven af den siste ärade talaren berörts, eller det, att det icke är lämpligt att redan året efter sedan Riksdagen beslutat en organisation begära förändring af densamma. Det är visserligen sant, att Kongl. Maj:t nu i år begärt en ändring i

Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

den organisation af Karlskrona artillericorps, som Riksdagen förra året beslöt. Jag vet nog, att det icke är bra att så göra, och jag får säga, att det icke heller varit roligt att komma fram med denna begäran. Man drog sig till en början för det, men när man befann sig i den ställning, jag nyss nämnt, hade man ingenting annat att göra. Man har i alla fall den förklaringsgrunden, att ingenting var åtgjort vid organisationen. Den fans icke annat än på papperet. Der stod, att man skulle göra så och så, det var allt. När man sedermera fick saken utredd, insåg man, att det var omöjligt att uppsätta corpsen och uppföra byggnaderna med de härför anvisade medlen. Jag vill icke bestrida den siste ärade talarens yttrande, att det varit bättre, att denna utredning skett förut. Det är mycket riktigt, att så skulle hafva skett. Men jag frågar: om man har en ritning för att uppföra en stor byggnad, och man har anskaffat alla materialier för densamma för att börja byggandet, och man då märker, att det är något origtigt i afseende på sjelfva konstruktionen, skall man icke då göra en förbättring, innan man börjar byggandet? Jag tror ej, att någon med fog kan klandra en därför, att man försöker göra en sak bra, innan man nedlägger några kostnader på den. Detta är anledningen till att man nu kommer året efter det att organisationen beslutats, och begär ändring i staten. Jag medger, att jag icke i princip är för hastiga omkastningar, men här var icke annat att göra, ty jag ville icke göra det på eget bevåg.

För en stund sedan nämnde jag något om svårigheten att skaffa officerare för den nya corpsen. Jag vill påpeka, att det är af ganska stor vikt, att man får goda officerare på denna corps. Ty det är en ganska dyrbar och ytterligt kraftfull, alldeles ny bestyckning, som Kungsholms fästning nu får. Det har aldrig på svensk jord stått så kraftulla kanoner som de, hvika nu skola uppsättas på Kungsholms fästning, och hvilka hafva temligen komplicerade och dyrbara lavettager. Man hade tänkt sig att sätta fordringarna för inträde och befordran vid den nya fästningsartillericorpsen lika högt som vid öfriga artilleriregementen, för att få lika kunniga och skickliga officerare, som der finnas. De kanoner, som jag talat om, skola uppställas, såsom jag hoppas, i nästa månad eller senast i juni. Det är då allt skäl i verlden, att, när man har en god och kraftfull materiel, äfven söka få det bästa folket att sköta densamma. Jag tycker detta är fullt konsekvent.

Jag skall äfven be att, i likhet med hvad öfverste Berg gjorde, få fästa herrarnes uppmärksamhet på den särdeles stora vigten af att kunna påräkna f. d. stamanställda personer. Detta är af den allra största nödvändighet, då mobilisering sker och beväringen inkallas.

Hvad beträffar den sammanslagning af de båda fästningsartillericorpserna i Vaxholm och Karlskrona, som den siste ärade

talaren omnämnde, så vill jag säga, att någon sådan sammanslagning har vid denna frågas behandling, då jag varit med derom, aldrig varit på tal. Jag vill visst icke på något sätt nu yttra mig öfver, om en sådan sammanslagning är önskelig eller ej, men jag vill fästa uppmärksamheten på att en sammanslagning af de båda corpserna icke kan ske utan med Riksdagens medgifvande. Hvad den och den tänker om denna sak, det betyder ingenting, ty sammanslagningen bestämmer Riksdagen sjelf öfver.

*Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.
(Forts.)*

Hvad ordet kustartilleri angår, kan jag icke påminna mig, om det förekommer i statsrådsprotokollet, men om det så gör, tror jag det endast vara i form af citat, taget ur betänkandet.

Hvad de »vexlande åsigterna» beträffar, så äro vi ju människor allesammans, och ingen är fullkomlig, på hvilken punkt eller på hvilken skala i det sociala lifvet han än befinner sig. Jag kan icke inse, att det behöfver vara något skäl för afslag. Om man finner en sak vara god och icke har något mot den i den stund den föreslås, så kan jag icke finna, att den omständigheten, att åsigterna vexlat, skall vara en anledning till att uppskjuta utförandet, helst när uppskofvet är, såsom af en föregående talare blifvit framhållet, förenadt med olägenheter. Vår beväring kan icke öfvas vid Karlskrona befästningar, då vi icke hafva några officerare på corpsen. Vi kunna icke sköta vårt artilleri der nere, om så skulle behöfvas. Vi hafva folk, som visserligen finnes på papperet, men man vet icke, huru många man som man vid mobilisering kan räkna på, och flera olägenheter finnas, som jag här ej nu vill omnämna. Allt detta häfves, om man nu bifaller föreliggande kongl. proposition.

Den föregående talaren nämnde också något om kompetensen hos den komitéledamot, som reserverat sig mot den af mig berörda komiténs beslut. Detta är en sak, som jag icke här ämnar beröra. Jag vill endast påpeka, att i samma komité sutto två andra officerare, af hvilka den ene kanske är den mest erfarne sjöartillerist vi ha i Sverige i både teoretisk och praktisk utbildning. Denne var af motsatt åsigt med reservanten. Ordföranden i komitén var Sveriges äldste i aktiv tjänst varande sjöofficer — och han bör väl hafva erfarenhet — men äfven han var af motsatt åsigt med reservanten. Deraf följer ju, att reservantens åsigt icke behöfver tillmätas så stor betydelse i och för sig, då den icke delats af de båda andra.

Hvad angår talet om kostnaderna samt de sifferuppgifter, som i detta afseende nämnts, och hvilkas riktighet jag naturligtvis icke vill bestrida, så antager jag, att de herrar militärer, som suttit i komitén — der hafva suttit officerare från generalstaben och ingeniörcorpserna — hafva beräknat kostnaderna med tillräcklig noggrannhet för att jag skulle kunna fästa fullt förtroende dervid; och jag har icke någon anledning att misstänka, att misstag häri begåtts.

Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.
(Forts.)

Sedan kommer jag till uniformsfrågan. Jag hade verkligen trott, att uniformsfrågan vore en sak, som Riksdagen icke mycket skulle fästa sig vid. Då den emellertid här blifvit bragt på tal, vill jag säga några ord såsom förklaring, hvarför det är föreslaget, att Karlskrona artillericorps skall tilldelas landtarméns uniform. Förhållandet härmed är mycket enkelt. Då det bestämdes, att denna corps väl skulle uppföras på femte hufvudtiteln, men benämnas Karlskrona artillericorps, och sålunda sägas tillhöra artilleriet, och då flottan icke har någon dermed likställd corps — ty det manskap, som funnits på Kungsholmen, har icke bestått af artillerister, utan af matrosar, och haft beklädnad såsom matrosar — och då derjemte, enligt af Riksdagen fastställd stat, de högre officerarne vid corpsen skola benämnas öfverste, öfverstelöjtnant och major, hvilka benämningar icke finnas vid flottan, så tycker jag icke, att det kan sägas vara någon sökt anledning, att till mönster för denna corps' beklädnad tagits en förut befintlig liknande corps. En precis likadan uniform användes nemligen vid liknande tjenstgöring af Vaxholms artillericorps, och det är då ej underligt att samma bestämts för Karlskrona. I föregående vill jag nämna, att det icke är chefen för sjöförsvarsdepartementet, som bestämmer om uniformen.

Beträffande beklädnadssumman, som också blifvit bragt på tal af samme ärade talare, vill jag nämna, att denna i staten visserligen upptagits till 108 kronor för år, ehuru den, såsom han nämnde, för andra motsvarande regementen upptagits till 120 kronor för år. Det har man icke förbisett; men har jag föreslagit dessa 108 kr. af det skäl, att enligt uppgift de skulle räcka till i anledning af de förhållanden, som förefinnas i Karlskrona, hvarest man har vuunit denna erfarenhet på grund af en föreskrift, att karlarne vid sjömanscorpsen få en ersättning, beroende på den besparing, som kan göras på deras beklädnadspengar. Denna ersättning få de kontant, för att de skola akta och väl vårda sina kläder. Detta är nu en ganska god häfstång; och derigenom har det kommit derhän, att det blifvit så stora besparingar, att jag för min enskilda del icke hyser något tvifvel om att dessa 108 kr. skola vara tillräckliga. Jag kan dessutom som ett stöd för denna uppfattning tillägga, att i danska flottan hafva sjömännen beklädnadspengar, uppgående till endast 75 kr. om året. När man tänker på dessa saker, synes det, att man icke har någon anledning att frukta, att dessa 108 kr. icke skola räcka till.

Hvad öfverste Berg nämnde om signaleringsmännen — jag antecknade det, då jag hörde talas om reservantens yttrande i betänkandet — det underskrifver jag fullkomligt. Svenska folket är väl icke så olika, att det skulle vara lättare för en, som farit på sjön, att lära sig några signaler, än för en annan, som icke

farit på sjön. Den omständigheten anser jag således icke värd att vidare betrakta.

Jag har försökt, så godt jag kunnat, att lemna några upplysningar med anledning af hvad som nyss yttrats och skall icke vidare upptaga kammarens tid.

Herr R. Berg: Jag vill icke gerna lemna oanmärkt ett par af de yttranden, som herr Andersson i Högkil fälde, då de möjligen skulle kunna gifva anledning till missförstånd. Då herr Andersson i Högkil påpekade, att i den här föreslagna organisationen det blir en tillökning af 4 officerare och 4 underofficerare, så frågade han: »kan detta verkligen en så kraftig verkan åstadkomma?» Nej, det kan det visserligen icke. Men det beror icke på denna ökning af befälet, utan derpå, att denna nya organisation möjliggör erhållandet af ett betydligt större antal f. d. stamanstältdt manskap; och det beror på att corpsen blir mäktig en så stor utsvällning, att den kan besätta samtliga befästningar vid Karlskrona. Och denna utsvällning låter sig göra i följd deraf, att de värnpliktige hädanefter erhålla 90 dagars vapenöfning och således blifva mera användbara. Herr Andersson i Högkil gjorde den anmärkningen, att man icke framställt en jmförelse med afseende på det antal f. d. stamanstälde, som fås i ena eller andra fallet. Jag ber då få nämna, att om den organisation, som nu är af Kongl. Maj:t föreslagen, skulle göras med iakttagande af precis samma beräkning som för vissa under urtima riksdagen beslutade trupporganisationer, så erhåller man genom detta rekryteringssätt af 98 man om året 619 f. d. stamanstälde. Jag kan icke precis på siffran säga, huru många stamanstälde man skulle erhålla genom det rekryteringssätt, som enligt nu gällande bestämmelser användes, men det är en enkel räknegåta, och så mycket kan jag säga, att det icke blir hälften.

Hvad beträffar herr Anderssons anmärkning, att det i fjol begärdes en artillericorps i Karlskrona och samtidigt begärdes en på Karlsborg, som äfven var afsedd för Karlskrona, så vill jag säga, att den artillericorps, som för närvarande finnes, och som beslöts förra året, har endast varit afsedd för befästandet af Kungsholmen och Vestra Hästholmen, hvaremot med den nya organisationen den äfven skulle öfvertaga sådana befästningar, hvartill man annars afsett andra truppafdelningar, nemligen Oscarsvärnslinierna och de yttre öarne.

Jag begagnade visserligen det uttrycket, att kostnaden skulle vara »något» högre, och detta af det skäl, att jag icke ville gifva mig in på denna kostnadsberäkning. Men jag betonar, att jag sade, att denna kostnad icke har någon inverkan på de kommande budgeterna, därför att den bestrides af anslaget till den organisation, som till följd deraf i ena eller andra fallet blir något förr eller senare färdig, samt att den organisation, som nu

*Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.*

(Forts.)

Angående vissa ändringar i organisationen af Karlskrona artillericorps m. m. är af Kongl. Maj:t föreslagen, med alla de byggnader, som äro erforderliga, och äfven om kostnaden för dessa skulle uppgå till en half million, hvilken siffra jag tror vara riktig, likväl är färdig på tre år. Det är dock en organisationstid, som vi böra vara mycket belätna med.

(Forts.) Jag fortfar att anhålla, det kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Herr vice talmannen Danielson! Herr talman, mine herrar! Jag skall be att få nämna, att jag såväl på afdelningen som i utskottet har hufvudsakligen önskat ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag anser nemligen, att då Riksdagen har genom gemensam votering fått denna artillericorps till stånd, och dervid så att säga icke all utredning hunnit föregå, och vi således kommit in på ett område, der rättelse behöfdes, så har jag trott, att det vore skäl att göra dessa rättelser så fort som möjligt. Ty skall nu denna corps uppsättas på sätt, som genom den gemensamma voteringen i fjol beslöts, så komma dessa oegentligheter att för lång tid fortfara.

Det kan icke nekas, att i den kongl. propositionen föreligger en väsentlig förbättring. Här är nemligen fråga om att vi skulle göra en förbättring, som jag anser af stor vikt. Då nemligen i fjol beslöts, att denna corps skulle vara afsedd för Kungsholmens fästning och Vestra Hästholmen, endast dessa två, så afser ju Kongl. Maj:ts förslag, att den skulle blifva full bemanning äfven för Oscarsvärnslinierna, således alla de befästningar, som finnas vid Karlskrona. Detta är ju en väsentlig förbättring.

Vidare har jag trott, att det vore skäl att förebygga, att Kongl. Maj:t utför de byggnader nte på Kungsholmen, som afsågos i fjol, och att dessa byggnader, som på förhand inses icke vara till någon välberäknad nytta, antingen skulle nedrivas eller också vålla skada vid fästningsområdet och vid krigsfara förorsaka manspillan och mycket mera.

Nämnda förändringar äro viktiga förbättringar, synes det mig. Att dessa förändringar, som nu afses, icke voro med i fjol, kan väl egentligen icke gerna vara ett skäl till att Riksdagen vill göra ett beslut dyrare och ofullkomligare, än hvad Kongl. Maj:t afsett.

Detta synes mig vara det hufvudsakliga skälet för Kongl. Maj:ts förslag och för att man icke bort afslå detsamma. Men jag anser, att man borde sätta beslutet i öfverensstämmelse med fjolårets beslut, d. v. s. att det anslag af 189,600 kr., som Riksdagen då genom gemensam votering anvisade till aföning af officerscorpsen och dessa 100 man, det skulle, tyckes mig, vara precis hvad Riksdagen borde vidhålla. Men anslaget till denna inqvarterings- och servisersättning å 7,461 kr., det har jag ansett vara något nytt, som tillkommit i år utöfver hvad som förekom

i fjol. Vidare har jag ansett, att posten om arfvoden å 5,200 kr. äfven är någonting nytt. Dessa två poster har jag för min del ansett icke borde komma i fråga, utan borde vara inbegripna i den förra året beslutna summan. Ty, såsom jag nämnde, då förelåg en fullständig stat för officerscorpsen, men det förelåg icke, att de skulle ha servis- eller inqvarteringsersättning eller arfvoden. Detta är således nytt. Men med undantag af detta, tror jag, att ingenting annat kan sägas föreligga, än att man endast verkställer 1892 års lagtima Riksdags beslut. Ty öfverflyttandet från sjömanscorpsens stat af dessa 400 man, som äro afsedda för sjöbefästningar, det är ingenting annat än hvad som förelåg då. Herrarne veta, att då Riksdagen beviljade dessa 189,600 kr., så var det också gifvet, att dessa 400 man skulle öfverflyttas från sjömanscorpsen till artillericorpsen. Det är således endast en gifven följd af det förra beslutet.

*Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.*

(Forts.)

Nu beror det på huruvida kammaren anser, att denna förbättring — att vi få äfven Oscarsvärnslinierna befästade — att denna förmån är värd den uppoffring af 12,661 kr., som dessa två poster till inqvarterings- och servisersättning och arfvoden skulle utgöra. Härvid vill jag dock fråndraga en liten del, hvilken jag anser vara befogad. Det är nemligen, som herrarne se, 19 sergeanter, som skulle få hvardera ett ersättningsbelopp af 96 kr. pr år. Nu är det med skäl sagdt, att desse tjenstemän hafva en så låg lönegrad och komma att ligga ute på fästningarna och på öarne borta från sin familj, samt att detta är en sådan omständighet, som gör, att de gerna kunna få de 96 kr. Det gör ett belopp af 1,824 kr. Drager man detta belopp från de antydda 12,661 kr., så återstå 10,837 kr. Detta vore den uppoffring, som man skulle få göra utöfver förra årets riksdagsbeslut, för att vinna den stora förmånen att få Oscarsvärnslinierna eller så att säga hela Karlskronaorten befästad med artillericorpsen. Nu beror det på hvad kammaren anser skäligt i detta fall.

Jag vill tillägga, att om Kongl. Maj:t bygger de nya byggnaderna, så att nio stycken af dessa sergeanter få inqvartering in natura, så minskas ersättningsbeloppet till dem till nära hälften. Det skulle endast återstå 10 sergeanter, som skulle få den lilla inqvarteringsersättningen af 96 kr., så att beloppen till de andra komme att afgå.

Derför föreligger för mig frågan sålunda: skall nu Riksdagen afvisa detta förbättringsförslag? Ty onekligen är det en förbättring, — det kan nog ingen bestrida. Det hufvudsakliga, som här anförts mot bifall till Kongl. Maj:ts förslag, är, att man i fjol beslöt en organisation och nu kommer med yrkande om ändring i densamma. Man säger, att regeringen bort visa mera förutseende o. d. Är då detta skäl så starkt, att man bör afvisa denna förbättring, då tvingas Kongl. Maj:t att antingen bygga på Kungsholmen vissa lokaler, som synas blifva till skada, eller blir ingen-

Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

ting af. Vill man ej låta Kongl. Maj:t få vidtaga denna rättelse redan från början i hvad som icke var fullständigt utredt? Jag tycker, man borde medgifva denna rättelse så snart som möjligt och i första början, så att den må vid anvärfningstiden kunna tillämpas och man må nå det mål, som Kongl. Maj:t afsett, nemligen att få ökad t manskap åt sjöbefästningarna.

Jag vill nämna, att i denna kammare alltid den uppfattningen gjort sig gällande, att vi böra rekrytera på kort tid; och det är just förslag derom, som här föreligger. Första Kammaren deremot har alltid motsatt sig kort rekrytering.

Jag tycker, att det är ett steg i den riktningen denna kammare eller åtminstone en stor del af densamma uttalat såsom sin önskan, nemligen att man skulle få anvärfva på en kort tid och icke på en längre, hvilket Första Kammaren hållit på. Derfor anser jag icke heller beslutet gå i en motsatt riktning mot hvad Andra Kammaren förut uttalat såsom sin åsigt. Hvarför skall man anvärfva på åtta år, då man till det under 4 år och 7 månader permitterade manskapet får betala 120 kr. om året, då det icke är inkalladt i tjenst. Derigenom skulle vi betala mycket mer än vi behöfva. Borde man icke hellre lägga dessa medel på hvad som här är hufvudsak, eller att få artilleriet fullt tillgodosedt.

Det är dessa skäl, som jag tror borde beaktas, och jag anser, att man icke borde tillbakavisa denna framställning om omorganisation af ifrågavarande corps.

Hvad sedan beträffar beklädnadsfrågan och tanken på att förena denna artillericorps med Vaxholms artillericorps och kalla den för ett kustartilleri, så är nu detta endast en tanke, som framkastats, och derom föreligger intet förslag. Meningen är ju endast, att, om vi vilja göra det i en framtid, vi skulle kunna det. Men det blir kommande Riksdagar, som få behandla den frågan. Herrarne se, att här är icke upptaget till beklädnad mer än 108 kronor, alldeles detsamma som sjömanscorpsen har. Det är således icke fråga om att, såsom vid Vaxholms artillericorps, dertill taga 120 kronor. Således är det ju gifvet, att denna corps åtminstone tills vidare, innan Riksdagen besluter annorlunda, kommer att tillhöra flottan. Skall deri någon förändring göras, får det bero på om en kommande Riksdag vill göra det.

Således synes det mig, att här föreligga ganska goda skäl för att göra om ett Riksdagens beslut, som både jag och många af herrarne voro misnöjda med i fjol. Jag talade och röstade mot anslaget då, och jag trodde, att just *det* skulle komma, som nu är kommet, nemligen att man icke riktigt verkställt den utredning, som borde hafva föregått, innan man fattade beslutet. Men nu är emellertid beslutet fattadt. Hvad skola vi då göra? Kunna vi upphäfva det? Nej, det kunna vi visst icke. Skola vi då låta anslaget ligga oanvändbart för sitt ändamål? Derom handlar

den föreliggande frågan. Jag böjer mig för det en gång fattade beslutet: jag vill, att man med pengar, som Riksdagen en gång anvisat, skall göra det bästa möjliga, och för att kunna göra det, måste man göra det i år. Detta är nu min tanke om saken. Ju längre vi dröja, åstadkomma vi, att de medel, hvilka Riksdagen anvisat, icke leda till det mål, som verkligen dermed förut afsetts. Dessa åsikter har jag uttalat på afdelningen inom utskottet, och jag har äfven anhållit att få uttala dem här i kammaren till den kraft och verkan det hafva kan. Jag skall icke göra något yrkande, utan jag har endast velat säga, att den ifrågasatta förändringen är enligt min tanke till stor nytta för denna corps och säkerligen kommer att blifva till mycket gagn. Jag skall be att få bemöta de talare, som sagt, att det vore olämpligt äfven i det hänseendet, att man skulle öfverflytta en del af anslaget från att vara förslagsanslag till att blifva reservationsförslag, då man utbryter $\frac{4}{9}$ ur sjömanscorpsens stat, sådan den upprättades år 1887. Jag vill derpå svara, att detta är afsedt att fortfara endast under uppsättningstiden, och att Kongl. Maj:t under denna tid får använda detta anslag såsom reservationsanslag, men att, så snart corpsen är uppsatt, skall anslaget återgå till samma natur, som det nu har. Herrarne minnas nog mycket väl, att det var ett särskildt förslag framställt derom, att vi skulle anvisa mera till byggnader för denna corps, och att det då var just Riksdagen, som förvandlade detta anslag till reservationsanslag, på det att Konungen skulle under uppsättningstiden få använda dessa penningar till byggnader, och Riksdagen gjorde detta i stället för att anvisa ett särskildt byggnadsanslag. Nu är det ju meningen, att endast $\frac{4}{9}$ af anslaget äfven under uppsättningstiden skall få användas i egenskap af reservationsanslag, och att man dermed skulle få uppföra nödiga lokaler.

*Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.*

(Forts.)

Jag har nu sagt, hvad min åsigt är i frågan. Afslå vi nu förslaget, kommer det nog igen, men det vore önskligt att de nya tillägg, jag berört, då vore undanröjda, och att förslaget då vunne kammarens bifall.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet Christer-son: Herr talman, mine herrar! Jag skall endast be att få tillägga några ord till hvad jag nyss yttrade, men dessförinnan vill jag uttala min tacksamhet till herr vice talmannen, som lemnat åtskilliga upplysningar i hvad som angår anslaget och hvarom jag därför icke mycket vidare skall yttra mig. Jag glömde nyss att säga, att ett bland de skäl, som gjorde, att jag icke så mycket tvekade att föreslå den här föreliggande propositionen, var tanken på att den gick i den riktning, i hvilken jag förestälde mig att Andra Kammarens åsikter gingo i fjol, då den icke gilade det då framlagda förslaget.

Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

Hvad nu beträffar de omtalade inqvarterings- och servispenningarna, så är det ju en ganska naturlig följd, att de hafva blifvit uppsatta på denna stat. När man ville uppsätta corpsen i öfverensstämmelse med Vaxholms artillericorps och öfriga, tog man såsom exempel de stater, som af urtima Riksdagen i fjol godkändes, och kopierade dem endast. Det var väl icke någon anledning att för dessa artilleriofficerare uppsätta någon annan stat, än som Riksdagen medgifvit åt alla andra. Detta var helt enkelt anledningen, och det är icke något, som tillkommit af egen uppfattning.

Hvad nu sergeanternas aflöning beträffar, så är den delvis motiverad i statsrådsprotokollet. Och det är ju ganska naturligt, då det ligger två slags underofficerare på samma plats och de hafva ständigt tjenstgöring på samma ställe, att de skola vara likställda i afseende å aflöningen, då de i öfrigt äro det. Dessutom tillkommer en annan omständighet för dessa sergeanter, nemligen att de äro under lång tid kommenderade på annat håll, nemligen dels på Kungsholms fästning och dels på Hästholmen, och att under denna tid det för dem är alldeles omöjligt att förtjena ett öre på extra arbete, hvilket deras kamrater vid flottan, som ligga i Karlskrona, mången gång kunna göra.

En annan omständighet, som också har inverkat vid framläggandet af denna kongl. proposition, är den, att man ville undvika att komma in till Riksdagen och begära särskildt anslag för uppsättande af kadernskap för Oscarsvärnslinierna och för de befästningar, som vid krigstid komma att byggas på holmarne, ty, såsom i föregående års proposition sades, var den då föreslagna manskapsstyrkan icke afsedd att skaffa kadernskap för Oscarsvärnslinierna eller de yttre öarne. Skulle en landstigning vid Karlskrona ifrågakomma, så måste man ovilkorligen kunna hålla stånd äfven åt landsidan, och då måste dessa Oscarsvärnslinier besättas och besättas genast, utan att man derför vågar draga besättningsstyrkan från det yttre försvaret. Med den omvårdnad, som Riksdagen nu börjat taga om fästningarna äfven vid Karlskrona, skulle den aldrig kunna gilla, att en del af dessa befästningar saknar tillräckligt manskap. För att råda bot derpå hade man då måst gå in till Riksdagen och begära särskildt anslag härför. Detta undviker man nu. Detta var ett skäl, som jag glömde anföra nyss.

Herr Svensson från Karlskrona: Herr talman, mine her-
rar! I likhet med vice talmannen kan jag icke underlåta att uttrycka min förvåning öfver, att man klandrar regeringen för att den kommit fram med ett förslag, som innehåller förbättrad organisation af vår fästningsartillericorps vid Karlskrona. Hade regeringen handlat i rakt motsatt riktning, sedan den erhållit detta komitéutlåtande, då hade den förtjent klander, men nu

anser jag, att den fullgjort all rättfärdighet, då den framlagt detta förslag, som ovedersägligen kommer att stärka artillericorpsens organisation. Här har hållits ett så starkt anförande af den förste talaren, att jag icke anser mig kunna tillägga några ytterligare skäl, utan jag vill endast yrka bifall till den kongl. propositionen, såsom densamma föreligger

*Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.*

(Forts.)

Herr Bratt: Herr talman! Den, som objektivt och opartiskt vill bedöma den föreliggande frågan och anställa en jämförelse mellan de skäl, som blifvit anförda å ena sidan och i första hand af organisationskomitén, dernäst af chefen för sjöförsvarsdepartementet, såväl i hans anförande till statsrådsprotokollet som i hans yttrande här i kammaren i dag under debatten, och slutligen af den förste talaren, samt å andra sidan af statsutskottets majoritet i föreliggande utskottsbetänkande, tror jag icke skall stanna i tvifvel om på hvilken sida det sanna och rätta härvidlag ligger.

Jag skall icke tillåta mig att nu å nyo upprepa och kommentera alla dessa skäl; de äro så fullständigt angifna på många olika håll, att sådant vore alldeles onödigt. Det är endast några få allmänna reflexioner, jag beder att här få göra.

Statsutskottet säger: »innan någon erfarenhet vunnits om den beslutade organisationen», men jag bestrider, att erfarenhet ej härvidlag förefinnes; den *har* vunnits, naturligtvis icke med afseende å denna corps, men vid många andra corpser, der fullt analoga förhållanden med de för Karlskrona-corpsen ifrågasatta äro rådande. Vidare säger utskottet, att fästningsartillericorpsen skall tillhöra flottan. Ja, den skall upptagas under femte hufvudtiteln, det är sant, men den formella plats, som den skulle få i budgeten, lärer väl icke vara något realitetsskäl mot dess existens.

Hvad jag emellertid mest af allt fäst mig vid är, att såväl utskottet som den ärade talaren på elfsborgsbänken åberopat den åsigt, som en reservant i organisationskomitén sökt häfda. Nämnde talare anförde nemligen, att bemälde reservant gjort »*ganska beaktansvärda invändningar*» mot det föreliggande förslaget. Ja, jag instämmer fullkomligt deruti, att reservantens invändningar äro »*ganska beaktansvärda*», men beaktansvärda i *den* mening, att de stå såsom afskräckande exempel på innehållslösa fraser i en vigtig angelägenhet; fraser, som förefalla desto mera oangämnade, som de uttalas med en ton af auktoritet, hvilken må anses berättigad af reservantens ställning, men alldeles icke af objektivitet och sakkunskap i hans framställning.

Han säger till en början, att »*man icke utan tvingande skäl och derest icke väsentliga anmärkningar mot denna (den år 1892 föreslagna) organisation blifvit anförda, borde frångå densamma*». Men hörom hvad organisationskomitén anför, bland annat:

Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.

(Forts.)

»att en tjänstgöringstid af 3 år och 5 månader ej vore behöflig för manskapets utbildning;
att det under 4 år och 7 månader permitterade manskapet, som under samma tid tillhörde de värnpligtiges första uppbåd och sålunda i alla fall vore tillgängligt, derunder ådroge staten en betydlig och alldeles obehöflig kostnad;
att detta värfningssystem ej vore mäktigt att så, som vid en kortare värfningstid, vid mobilisering tillföra erforderligt antal f. d. stamtrupper.»

Bör detta icke anses såsom »väsentliga anmärkningar» och »tvingande skäl», då vet jag icke, hvaruti sådana skulle bestå.
Vidare talar reservanten om, att corpsen »komme att tillhöra flottan och genom sitt operationssätt i yttersta hafsbandet hade en större och mera omfattande uppgift än Vaxholms artillericorps» o. s. v. Man skulle häraf verkligen kunna tro, att fråga vore om att denna fästningsartillericorps i sin helhet eller delvis någonsin skulle sätta sin fot på en skeppsplanka, men detta är ju alls icke fallet.

Fästningsartillericorpsens hufvuduppgift är att servera sina artilleripjäser. Dessa stå på land; och jag ber få försäkra herrarne, att kanoner serveras precis på samma sätt, om de stå på en ö i yttersta hafsbandet eller på en ö några mil djupt in i skärgården.

Slutligen talar han om att denna corps »åtminstone hos en del af sitt befäl kräfver ett visst mått af sjömanskap och sjömannas omdöme.» Detta tror jag för min del icke vara händelsen just på den grund jag nyss anförde. Men här är ju för öfrigt alls icke fråga om befälets utbildning; befälet blir som det blir i alla händelser; och det skälet har alltså icke det ringaste att göra med föreliggande fråga.

Mine herrar! De ärade reservanterna i det betänkande, hvar med vi började dagens förhandlingar, nemligen konstitutionsutskottets memorial n:o 24, ha i sista delen af sin sista reservation uttalat en sats, hvars giltighet, jag är derom alldeles viss, ingen af svenska Riksdagens ledamöter vill principiellt bestrida, utan säkerligen hvar och en i sin mån praktiskt tillämpa. Jag syftar på den erinran, bemålde reservanter uttalat om det »förtroende, som bör råda mellan regering och Riksdag, såsom den grund, på hvilken ett godt samarbete borde hvila.» Jag tillåter mig då att till alla dem, som icke bestrida denna sats, ställa frågan: är det lämpligt att i närvarande ögonblick, då vigten af ett förbättrad kustförsvär blifvit af hela nationen känd och erkänd, och då en ny departementschef för sjöförsvaret tillträdit sin ansvarsfulla och svåra befattning, säga ett bleklagdt nej till alla hans vigtigaste förslag, och dertill, hvad särskildt nu föreliggande fråga beträffar, utan att stödja detta nej på ett enda realitetsskäl, ty något sådant finnes icke och har följaktligen ej heller kunnat

anföras. Jag tror icke att detta vore lämpligt, och jag tillåter mig därför att till kammaren och namneligen till dess ärade statsutskottsledamöter ställa en vördsam anhållan om anslutning till Kongl. Maj:ts förslag, hvartill jag, herr talman, för min del får yrka bifall.

*Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlskrona
artillericorps
m. m.*

(Forts.)

Herr Lasse Jönsson: Det var hårda ord, som uttalades af den siste talaren mot oss ledamöter af statsutskottet. Han tycktes nemligen tvifla på huruvida vi hade följt sanningen. Likaledes fälde också en annan talare ganska hårda ord om oss, som haft den åsigt att förslaget borde förkastas. Det gifves visserligen många tillfällen, då vi måste erkänna vår okunnighet beträffande de taktiska rörelserna, det är ju riktigt; men då samme officerare voro närvarande förra året, då Kongl. Maj:ts proposition i ärendet förelåg till behandling och då försvarade densamma, och som jag antager äfven röstade för den och förmodligen äfven gjorde det vid den gemensamma voteringen och derigenom åstadkommo, att förslaget blef Riksdagens beslut, så tycker jag att de kunde vara litet sparsammare och litet lugnare i sina uttalanden mot statsutskottets ledamöter, då de nu vilja hafva en förändring i hvad de förra året så ifrigt förfäktade. Och statsutskottets ledamöter kunna med allt skäl, äfven om de få taga åt sig beskyllningen för misstag i den taktiska uppfattningen, finna underlig denna hastiga förändring i tänkesätt och önskningsar, som egt rum sedan förra året. Visserligen har här åberopats, att denna förändring blifvit föranledd af den urtima Riksdagens beslut. Den nuvarande sjöministern har ursäktat sig dermed, att det varit honom svårt att gå emot den föregående chefs önskningsar. Men redan innan dessa tilldragelser inträffade, chefsombytet och den urtima Riksdagen, hade vederbörande funnit — jag vet icke hvem det var, som först gjorde denna upptäckt — att det beslut, som förra Riksdagen fattade, icke var riktigt, och därför tillsattes en komité. Nu är det denna komiténs afgifna yttrande, som skall stå öfver både Kongl. Maj:t och Riksdagen, och som man vill att vi utan protest skola underkasta oss och säga ja till. Jag medgifver, att anmärkningarna i afseende på det taktiska kunna vara rigtiga; men vi å vår sida anse oss hafva rättighet att fordra ännu bättre bevis, än som hittills blifvit förebragta, innan vi tro på nödvändigheten af en förändring; och af denna anledning föreligger nu statsutskottets betänkande, affattadt i enlighet med vår uppfattning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Chefen för landtförvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Rappe: Denna fråga berör i viss mån äfven landtförsvaret och har för öfrigt ett sådant inflytande på hela vårt lands försvar, att

Angående vissa ändringar i organisationen af Karlskrona artillericorps m. m.

(Forts.)

det kanske kan erfordras, att äfven jag här yttrar några ord i densamma.

För den, som opartiskt genomläser ifrågavarande förslag, tror jag det är omöjligt att icke finna, att Kongl. Maj:ts förslag innebär en väsentlig förbättring mot det nuvarande förhållandet. Sedan den sista lagtima Riksdagen fattade sitt beslut, har den urtima Riksdagen förevarit, och de bestämmelser, som då fattades, spela äfven ganska mycket in på det förslag, som nu föreligger.

Nog synes väl den principen böra vara riktig, att, då man fått en värnpligtslag, på grund af hvilken en person, som tillhör arméns stam under en viss tid, i krigstid kan påräknas under flera år, man icke anställer stamsoldaten längre, än som är för hans utbildning oundgängligen nödigt, och nog borde väl den iakttagas vid alla organisationer hädanefter. Följaktligen, om man har en organisation, enligt hvilken de stamanstälde skola stå qvar under ett större antal år, än som erfordras för deras utbildning, så bör väl den förändringen införas, att, då de på grund af värnpligtslagens tillämpning i krigstid återfinnas i beväringen, de icke skola tillförbindas att i fredstid stå qvar i stammen längre, än som behöfves.

Men derjemte har sjelfva frågan en mycket stor vikt för landtförsvaret i dess allmänlighet. Det är ju så, att, i fall vi nödgas mobilisera för neutralitetens upprätthållande, Karlskrona är en af de punkter, som först måste tillgodoses. När det nu står i kammarens magt att ordna det så, att man vid en sådan händelse icke behöfver väsentligen rubba förhållandena vid armén, utan kan ställa så till, att med afseende på artilleriet flottan hjälper sig sjelf, så är det allt skäl i verlden att så snart som möjligt vidtaga den förbättringen. Ty i annat fall skulle det kunna inträffa, att icke blott behöflig förstärkning i artilleriet måste tagas från armén, utan äfven att, då, såsom statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet ådagalade, den vid förra lagtima riksdagen beslutade organisationen af fästningsartilleriet i Karlskrona icke kan genomföras utan att taga en ganska lång tid i anspråk, emedan inga officerare kunna anskaffas, man skulle nödgas taga sådana från armén samt skicka dem till Karlskrona och derigenom i afsevärd mån skada arméns mobilisering.

Jag tycker att dessa två skäl äro så viktiga, att när tillika visats, att förslaget i ekonomiskt afseende i alla händelser icke medför några uppoffringar, jag icke kan förstå, hvarför kammaren skall hysa betänkligheter vid att antaga förslaget endast därför, att den derigenom skulle ändra det beslut, som fattades i frågan vid förlidit års riksdag.

Herr Pehrson i Törneryd: Herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet slutade sitt anförande med de orden, att han icke kunde förstå, hvad kammaren behöfde hysa för

betänkligheter mot att gå in på nu föreliggande förändringsförslag. Deremot skall jag be att få anföra, att det synes mig föreliggande ganska goda skäl för att hysa betänkligheter i det fallet. Jag erinrar mig, hurusom i fjol, då Kongl. Maj:ts förslag om upprättande af den ifrågavarande artillericorpsen förelåg, de allra kraftigaste skäl anfördes för det kongl. förslaget dels inom Första Kammaren och dels af herrar militärer inom denna kammare, hvilka framhöllo, huru präktig denna organisation skulle vara. Andra Kammaren fann emellertid icke anledning att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, men som redan af en föregående talare är nämndt, bifölls förslaget af Första Kammaren, och på den gemensamma vöteringsens väg kom beslutet till stånd. Det förefaller mig emellertid nu — jag kan icke underlåta att uttala den uppfattningen — högst egendomligt, att just samma personer, som i fjol gjorde allt för att drifva förslaget igenom, i år hafva kommit till en annan uppfattning, i det de uppträda och förklara, att organisationen icke är sådan, att den duger, utan att den ovilkorligen behöfver förändring. Innan ännu ett år förflutit, innan ännu organisationen hunnit i ringaste mån tillämpas, kommer man och begär, att Riksdagen skall vara färdig att göra ändringar i ett beslut, som den året förut på Kongl. Maj:ts initiativ fattat. Jag tycker, att detta är väl mycket begärdt, och jag kan för min del icke böja mig för en sådan önskan, att Riksdagen skall vara färdig att genast rätta sig efter den vind, som för dagen blåser.

Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga och allra minst yttra mig på det sätt som jag gjort, derest jag icke under öfverläggningen funnit, att anspråken efter min uppfattning gå så långt, att Riksdagen och i all synnerhet denna kammare bör vid detta tillfälle med kraft häfda den ståndpunkten, att när Kongl. Maj:t en gång fått sin vilja fram i en sak, såsom han fick i denna vid den föregående riksdagen, det icke må anses så särdeles lämpligt, att Kongl. Maj:t redan nästpåföljande riksdag förklarar, att uti hvad som sålunda blifvit beslutadt straxt bör göras ändring. Kan väl annars någon garantera, att, för den händelse Kongl. Maj:ts föreliggande förslag till förändringen i fråga bifalles, Kongl. Maj:t icke redan nästa år begär Riksdagens medgifvande till ytterligare ändring i samma sak. För min del anser jag det icke ligga större omöjlighet deri, än i hvad som redan nu har inträffat.

På dessa skäl och på de skäl, som redan äro anförda i utskottets afstyrkande förslag, ber jag att få yrka bifall till det samma.

Herr *Sjö* instämde häruti.

*Angående vissa
ändringar i
organisationen
af Karlakrona
artillericorps
m. m.*

(Forts.)

Herr Bratt: Den ärade talare på skånebanken, som nyss hade ordet, fälde dervid ett yttrande, hvilket, så vidt jag förstod honom rätt, visar, att han i ett visst afseende alldeles missförstått mig. Det föreföll mig nemligen, som om han sade, att jag i mitt förra yttrande hade fällt »hårda ord» om statsutskottet. Jag vädjar emellertid i detta fall till de mig närmast omgifvande, som bättre hörde, hvad jag sade. Jag tror mig ingalunda hafva yttrat något otillbörligt om statsutskottet, om jag än sökt gendriva de *åsigter*, som utskottet uttalat i sitt betänkande. Nej, det stränga omdöme, jag erkänner mig hafva fält i mitt förra anförande, gälde icke statsutskottet, utan den af utskottet åberopade reservanten i den komité, som behandlat frågan om Karlskrona-corpsens organisation.

Jag har härmed endast velat rätta detta missförstånd.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i nu föredragna utlåtandet n:o 6 a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen utföll med 115 ja och 91 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 6.

Angående förändrad stat för flottans sjömanscorps. Föredrogs vidare statsutskottets utlåtande n:o 6 b, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förändrad stat för flottans sjömanscorps.

Utskottet hemställde, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Häremot hade i en vid utlåtandet fogad reservation herrar *V. N. Ekenman, R. G. von Hedenberg, H. P. P. Tamm, friherre F. W. von Otter, K. Bohnstedt, G. D. R. Tornerhjelm, C. E. Casparsson, E. Fränckel, friherre J. T. Gripenstedt, friherre C. G. A. Klingspor och F. E. Pettersson* hemställt om bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

*Angående
förändrad stat
för flottans
sjömanscorps.
(Forts.)*

I fråga härom anförde nu

Herr R. Berg: Ehuru på grund af den utgång, som den sista voteringen erhöll, väl icke synnerligen stora utsigter förefinnas, att man i den nu föredragna punkten skall komma till något annat resultat, ber jag dock att få yttra några ord i frågan.

Den gäller Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i organisationen af den nuvarande sjömanscorpsen. Den ändring, som af Kongl. Maj:t är föreslagen, grundar sig uteslutande på det beslut, som vid urtima riksdagen fattades med afseende på de värnpligtiges öfning, hvarigenom densamma utsträcktes till 90 dagar. Men då, som herrarne väl känna och här nyss nämndes, dessa sjöbeväringens öfningar hittills utgjorts och ännu utgöras till två tredjedelar vid armén, så innebär Kongl. Maj:ts förslag, att det så skall ställas, att sjöbeväringens hela värnpligts-öfning må kunna ega rum vid flottan. Och det måste man väl erkänna, att om flottan skall på nöjaktigt sätt kunna använda sina värnpligtige, så är det rimligt, att de äfven der erhålla sin utbildning. Ej heller är det riktigt, att armén betungas med öfningen af flottans värnpligtige. Flottans sjömanscorps består för närvarande, om man frånräknar de 400 man fästningsartilleri, som enligt föregående års beslut äro öfverförda till Karlskrona artillericorps, af 3,600 man, hvaraf 1,100 äro fast anställda och 2,500 värfvade. För att möjliggöra öf vandet af de värnpligtige, hvilken öfning med nuvarande befäl och med det stammanskap, som nu finnes, och med bibehållande af den öfning för de stammanstälde, som nu finnes, icke kan i sin helhet af flottan öfvertagas, så vidt icke en ökning af antalet öfningsfartyg skall göras. För att vinna detta mål utan att derigenom förorsaka ökade kostnader, föreslår Kongl. Maj:t en sådan omflyttning af stammanskapet, att det fast anställda ökas med 500, d. v. s. från 1,100 till 1,600 man, samt att det värfvade manskapet minskas med 1,000 man, hvaraf de 500 alldeles bortfalla, men de 500, som nyss nämndes, öfverföras till de fast anställda.

Den nuvarande organisationen af sjömanscorpsen föreskrifver, att manskapet, hvad de värfvade beträffar, skall, såsom äfven förut här är nämndt, anvärfvas på 8 år, med utbildning under 3 år och 5 månader och tvångspermittering under 4 år och 7 månader. Nu föreslår Kongl. Maj:t, att allt manskap, såväl det fast anställda som det värfvade, hvilka benämningar, inom parentes

Angående
förändrad stat
för flottans
sjömanscorps.
(Forts.)

sagdt, det är Kongl. Maj:ts afsigt att låta bortfalla, hädanefter skall värfvas på 6 år, hvaraf den första klassen skall vara ständigt i tjenstgöring, då deremot den andra klassen, de förut så kallade värfvade, endast skola vara i tjenstgöring så lång tid, som deras utbildning fordrar, hvilket ansetts vara 2 år och 4 månader, och under den återstående eller 3 år och 8 månader skola tvångspermitteras. Denna senare klass är afsedd att bildas af 6 årsklasser, hvilka skola värfvas med 250 om året.

De olika klasser, som för närvarande finnas vid sjömanscorpsen, nemligen underofficerare samt 1:sta, 2:dra och 3:dje klassens sjömän, är det meningen att bibehålla; skilnaden är endast den, att de klasser, som äro i tjenstgöring endast under utbildningstiden, skulle upptaga blott 2:dra och 3:dje klassens sjömän, men alla klasserna ingå bland det ständigt tjenstgörande manskapet, hvilket skall rekryteras dels af karlskrifna gossar, dels af förutvarande värfvad manskap och dels i öfrigt af maskinister samt andra, som söka anställning. Mot den nu föreslagna förändringen kan visserligen göras den anmärkning, som äfven gjorts af statsutskottet, att faktiskt komme detta att medföra en minskning af stammen, hvilken minskning kan beräknas till 500 man. Ja, så blir det visserligen på papperet, men icke i verkligheten, derför att dessa 500 man, som skulle indragas, äro bland dem, hvilka för närvarande äro tvångspermitterade, och erfarenheten har ständigt visat, att då dessa inkallas till tjenstgöring, inställa sig på sin höjd 50 procent af dem. Den faktiska minskningen af detta stammanskap blir sålunda endast omkring 200 man, och denna minskning ersättes mer än väl deraf, att 500 man uppflyttas till den ständigt tjenstgörande klassen, äfvensom deraf, att denna nya sjömanscorps skulle inom sig upptaga ett stort antal värnpligtige, något som den kan göra i följd af den bättre utbildning, som de erhålla, då de under hela sin utbildningstid öfvas vid flottan. Förslaget innehåller nemligen, att de värnpligtige, i stället för att, såsom nu är bestämdt, öfvas 60 dagar vid armén och endast 30 dagar vid flottan, skulle hela tiden öfvas vid flottan och då halftva tiden i land vid stationerna och öfriga tiden till sjös. Såsom vi veta, använder flottan dels så kalladt specialutbildadt manskap, dels icke specialutbildadt sådant. Med den öfning, som efter antagande af detta förslag skulle kunna gifvas de värnpligtige, skulle dessa delvis kunna fylla de icke specialutbildade klassernas behof af manskap. Enligt detta förslag skulle nemligen omkring 1,350 man värnpligtige öfvas vid flottan, hvaraf den största delen eller 950 man vore afsedd att i två omgångar öfvas vid Karlskrona station och de öfriga, 400 man, skulle på en gång öfvas vid Stockholms station. Genom denna anordning skulle alla de värnpligtige kunna öfvas vid flottan. Härför är befålet tillräckligt, fartygen räcka till, och denna öfning kan ske utan störande inverkan

på det enligt Kongl. Maj:ts förslag organiserade stammanskapets utbildning.

Ingen afsevärd kostnad medför heller denna förändring. Visserligen är de värnpligtiges öfning till sjös något dyrare än deras öfning till lands, men för denna temligen obetydliga kostnads skull, som för öfrigt icke kommer att synas i budgeten, bör man väl icke rygga tillbaka för att bifalla Kongl. Maj:ts förslag. Ty vill man, att flottans manskap skall kunna svälla ut till den styrka, som det vid mobilisering måste hafva och hvilket kan ske endast derigenom, att det bland sig upptager värnpligtige, så bör man väl icke neka dessa värnpligtige att få en lämplig utbildning till sjös. Det gäller ju här precis detsamma, som i afseende på de värnpligtige vid armén, att man måste se till att de få sådan utbildning, att de något så när kunna sköta sig på den plats, der de komma att ställas.

Utskottet, d. v. s. denna kammares ledamöter inom utskottet, har afstyrkt Kongl. Maj:ts förslag af det skäl, att öfvergångstiden för den nu gällande och 1887 beslutade förändrade organisationen af flottans sjömanscorps ännu icke tilländagått. Men den förändring, som här afses, verkar icke på något sätt störande i detta afseende. Det är, såsom sagdt, icke meningen, att det stammanskap, som nu finnes, skall på något sätt blifva lidande eller underkastas förändrade förhållanden i följd af den nya anordningen.

Vidare säger utskottet, att antagningstiden borde ytterligare förkortas samt att större hänsyn, än i föreliggande förslag skett, borde tagas till den manskapstillgång, som den allmänna värnpligten tillför flottan, hvarjemte utskottet vill afvakta resultatet af värnpligtsinstitutionens förbättring genom urtima Riksdagens beslut och tills detta resultat blir känt uppskjuta hvarje förändring i sjömanscorpsens organisation. Men huru skola vi kunna få se något resultat af värnpligtsinstitutionens förbättring genom 1892 års urtima Riksdags beslut eller någon dess inverkan på sjömanscorpsen, om icke dessa värnpligtige få vid sjömanscorpsen vapenöfvas? Det är just genom att låta de värnpligtige erhålla hela sin utbildning vid flottan, som man kan vinna den erfarenhet, som utskottet åsyftar.

Jag sade nyss, att utskottet klandrat, att antagningstiden icke förkortats. Denna sak har också beaktats af reservanterna från Första Kammaren, hvilka, jemte det att de tillstyrkt Kongl. Maj:ts förslag, inskjutit i motiveringen en mening i samma anda. Jag delar också i detta fall såväl utskottets som reservanternas åsigt; men jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle det blifva så, att i stället för att värningen nu sker på 8 år, skulle den hädanefter komma att ske på endast 6 år, och denna organisation lägger icke något som helst hinder i vägen för att, sedan vi under någon tid och under de nya förhållandena öfvat de värnpligtige vid flottan,

*Angående
förändrad stat
för flottans
sjömanscorps.
(Forts.)*

Angående
förändrad stat
för flottans
sjömanscorps.
(Forts.)

öfvergå till en kortare tjenstetid. Tiden synes mig också nu vara mycket lämplig för att gå denna medelväg, ty under den tid, denna nya organisation tillämpas, kunna vi vinna erfarenhet om huruvida och på hvad sätt vi kunna taga steget fullt ut i syfte att minska användningstiden, med bibehållande af den största hänsyn till den manskapstillgång, som de värnpligtige lemna.

På grund af hvad jag nu tagit mig friheten anföra, skall jag, herr talman, anhålla om afslag på utskottets hemställan och bifall till den af herr Ekenman m. fl. afgifna, vid betänkandet fogade reservation.

Häruti instämde herr *Svensson* från Karlskrona.

Vidare yttrade:

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet *Christerson*: Jag skall endast be att få tillägga några ord till hvad öfverste *Berg* nyss yttrat.

Det af Kongl. Maj:t framlagda, nu föreliggande förslaget är endast en logisk följd af urtima Riksdagens beslut i fjol. Det är en utmärkt materiel, vi hafva i vår sjöbeväring. I detta hänseende vädjar jag till dem af kammarens ledamöter, som bo på kusten, i synnerhet på västkusten, samt på Öland. Flottan har sålunda en betydlig förstärkning att påräkna af denna sjöbeväring, och denna förstärkning skulle vara ännu bättre, om sjöbeväringen kunde få den ökade öfning, som i följd af öfningstidens bestämmande till 90 dagar *skulle kunna* lemnas densamma. Huru skulle nu detta kunna gå för sig? Man gjorde beräkningar på grund af de faktorer, man hade att tillgå — förhandsmän och underofficerare —, och man fann först, att det var omöjligt att åstadkomma denna ökade öfning för beväringen utan att på samma gång eftersätta den fasta stammens årliga utbildning, som sker efter ett en gång för alla fastställt program. Vid närmare eftersinnande och efter många öfverläggningar fann emellertid slutligen marinförvaltningen på ett sätt, hvarigenom flottan ensam kunde öfvertaga dessa värnpligtiges öfning utan tillbakasättande af den fasta stammens öfningar. Det är detta förslag, som nu föreligger. Man har enligt mitt förmenande en, om jag så får säga, moralisk skyldighet att icke låta de värnpligtige försöka utbildas till två alldeles olika slags militärer på samma tid. Denna sjöbeväring skall nu först öfvas på samma sätt som landtbeväringen under 60 dagar och derunder så mycket, som hans sjömannaväner tillåta det, sätta sig in i en soldats skyldigheter. Sedan skall denna sjöbeväring in på ett fartyg, der han får återtaga sina gamla, egendomliga väner och bestyr. Detta system bjuder emot och är alls icke egnadt till att utbildas vare sig soldater eller sjömän. Den nu föreslagna organisationen skulle der-

emot medföra den i militäriskt hänseende stora fördelen, att denna del af beväringen utbildades till sjömiliterer så mycket som tiden kunde medgifva. Och då denna organisation icke heller skulle medföra några som helst kostnader, synes det mig, som om densamma icke borde möta något motstånd från Riksdagens sida. Ty något samband mellan den nyss afslagna kongl. propositionen och den proposition, som nu föreligger, synes mig icke förefinnas annat än beträffande anslagets öfverflyttande, emedan denna proposition har kunnat framläggas när som helst, utan att något behof af samband med den förra gör sig kämbart.

Hvad nu beträffar det skäl, som anföres här i statsutskottets betänkande angående den erfarenhet, som man borde gifva sig tid att inhemta af 1892 års urtima Riksdags beslut rörande värnpligtsinstitutionen, så har öfverste Berg nyss betonat — och jag tager mig friheten upprepa det — att det är alldeles omöjligt att se, huru man skall kunna vinna en sådan erfarenhet, om de värnpligtige skola till följd af den förut beslutade organisationen fortfarande öfvas till lands och endast under 30 dagar till sjös.

Jag skall be att gent emot den anmärkning, som framkastats, lydande ungefär: hvarför skola vi icke taga steget fullt ut? få invända, att jag för min del tycker, att det är klokare att gå försigtigt till väga. Här vore nu fråga om att göra en ändring i den bestående sjömanscorpsen. Siffrorna äro nämnda af öfverste Berg, och jag vill icke upprepa dem. Då man funnit dessa olägenheter, dessa onödiga utgifter, som blifva en följd af permitteringssystemet, sådant det nu är på sjömanscorpsen, har man gjort en stor förbättring i detta förslag derigenom, att man icke vill på dessa permitterade årsklasser nedlägga så stora kostnader genom öfningar, som fordras för att af dem skapa första klassens sjömän, utan man vill stanna vid att göra dem till andra klassens sjömän. Man vill hellre nedlägga dessa kostnader på att till första klassens sjömän och förhandsmän utbilda den fasta stammen, som man vid en mobilisering vet hvar man har att taga, under det att man rörande dessa permitterade icke vet, huru många som komma att inställa sig vid en mobilisering. Här har jag en beräkning, uppgjord af vederbörande myndigheter angående det antal man vid en mobilisering kan hafva att påräkna af dessa permitterade värnpligtige. Den ena stationen kommer till ett resultat af, förutom rymda, 35 procent, och den andra stationen kommer till 40 procent. Då dessa siffror äro grundade på statistiska uppgifter, men dessa icke äro stödda på en så lång erfarenhet, att de icke möjligen kunna innebära något misstag, så har jag för att icke säga för mycket, hållit mig till 50 procent.

Hvad beträffar att den nu gjorda minskningen af 1,000 man kan synas vara allt för betydlig, så vill jag framhålla, att efter en noggrant gjord beräkning man enligt den nuvarande organisationen, om man blott ser på stammen, vid en mobilisering får

*Angående
förändrad stat
för flottans
sjömanscorps.*

(Forts.)

*Angående
förändrad stat
för flottans
sjömanscorps.*

(Forts.)

90 man mer än enligt den nu föreslagna men att, om man tager i betraktande både stammen och det förut stamanställda manskapet, det enligt förslaget skulle blifva 14 man mer än efter den nuvarande organisationen; och den minskning, som mången föreställt sig skola inträffa, är således icke befintlig.

Hvad vidare beträffar den här mycket omtalade tiden för anvärfningen, om hvilken statsutskottet säger, att den, enligt utskottets mening, borde kunna ytterligare förkortas, samt att större hänsyn bort tagas till den genom vänpligtiga ökade manskaps-tillgången, än hvad i föreliggande förslag blifvit gjordt, så vill jag nämna, att anledningen, hvarför man tagit 6 år, är den, att man hittills har utbildat den fasta stammen från skeppsgossecorpsen. Man har på skeppsgossarnes utbildning nedlagt så stora kostnader, att man icke vill tillåta dem att, med de kunskaper de förvärfvat, efter en kort tjenstetid taga afsked och gifva sig ut, så att de skulle försvinna, utan att staten får någon ersättning för deras uppfostran. För att förekomma detta slöseri har man föreskrifvit, att de, när de blifvit, som det heter, karlskrifna, skulle stå kvar i tjenst i 6 år. Nu har man tänkt sig, att, då man på samma sätt tager den värfvade stammen på 6 år, de härigenom skulle blifva mera likställda. Jag behöfver väl icke för herrarne påpeka den stora fördelen deraf, att dessa karlar, som skola tjena tillsammans, vara lika klädda, hafva samma tjensteåligganden m. m., blifva i så många förhållanden som möjligt likställda. Vi veta, hvilka misshälligheter på sin tid inträffade, när båtsmännen tjenade till sjös, genom öfvergrepp från matrosernas sida; matroserna ansågo sig böra visa sin öfverlägsenhet på alla områden, och det har varit till en viss grad samma slitningar mellan den fasta och värfvade stammen. Ställer man dem i alla afseenden på samma ståndpunkt, skall sådant icke mera förekomma; och man skulle derigenom undanrödja de olägenheter, som begagnandet af den värfvade stammen ofta medför. Man menar, att man skulle taga steget fullt, sade jag nyss; jag undrar, om det icke är klokare att taga det blott till en del; och skulle det sedan visa sig, att det är fördelaktigt att taga steget fullt ut, så är det ju ingenting, som hindrar att då göra det, men då hafva vi erfarenhet och siffror att stödja oss på. Men detta steg att bidraga till skapandet af förhandsmän — jag säger detta utan att ingå på hvad som yttrats i stadsrådsprotokollet — visar sig ovdersägligen vara fördelaktigt för vinnande af det stora målet, som är lufvudafsigten med detta förslag. Ty det är *icke* meningen att komma med något ändringsförslag eller att göra några stora rubbningar, utan meningen är att åstadkomma ett sätt, hvarpå flottan må kunna öfva sin beväring sjelf, så att man får densamma utbildad i den rigtning, hvari den skall användas i krig. Ty om det blir krig, så är det väl icke meningen att kasta in sjöbeväringen med gevärf på axeln bland regementena, der den skulle

vara mera till hinder än till nytta, utan meningen vore väl att sätta den på fartyg, och därför måste den öfvas. Det är hufvud-ändamålet med detta förslag och ingenting annat.

*Angående
förändrad stat
för flottans
sjömanscorps.*

(Forts.)

Herr Andersson i Högkil: Herr talman, mina herrar! Jag vill icke obetingadt ingå på det påståendet, att föreliggande förslag är en logisk följd af den urtima Riksdagens beslut, och jag hemtar stöd för denna uppfattning i statsrådsprotokollet.

Om en omorganisation af sjömanscorpsen skall ega rum — och jag vill medgifva, att det är många skäl, som tala för denna sak — så är det väl alldeles tydligt och klart, att antagnings-tiden bör förkortas vida mer än Kongl. Maj:t föreslagit. Förslaget om antagnings-tiden är, enligt mitt förmenande, icke lyckadt, och med hela förslaget, sådant det föreligger, torde icke vara mycket vunnet. Af statsrådsprotokollet framgår, att tillgången på stam-manskapet vid mobilisering skulle blifva mindre än hvad den nu är. Man säger, att minskningen är blott ett par hundra man, men det är ju ingalunda obetydligt. Nu har visserligen herr statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet lemnat upplysningar, huru enligt hans beräkningar med stammanskapet och för detta stamanstälde det skulle ställa sig, och dervid kommit till det resultat, att man enligt förslaget vid mobilisering skulle få 14 man mera. Men det torde medgifvas, att äfven om dessa beräkningar hålla hvad de lofva, så är vinsten af den föreslagna organisationen vid en mobilisering högst obetydlig.

Om man ville förkorta antagnings-tiden, exempelvis till 3 år, skulle man vinna ganska afsevärda fördelar. Ty härigenom skulle man få *större* tillgång på förut stamanställdt manskap, kunna ännu mera minska sjelfva stammen och genom kloka anordningar ned-bringa kostnaderna. Ty jag kan icke gilla, att man har minskat stammen med 500 man, men bibehållit kostnaderna vid samma belopp ungefär och äfven förutsatt, att Riksdagen skall år 1895 öka anslaget för corpsen med 67,000 kronor i enlighet med 1887 års beslut.

Frågan föreligger, enligt mitt förmenande, i ett icke tillräckligt utredt skick, och det kan icke vara någon olägenhet att låta den hvila till dess den fått en noggrannare utredning.

För min del tager jag mig friheten yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet Christers-son: Herr talman, mine herrar! Med anledning af hvad den siste ärade talaren nämnde, så vill jag endast påpeka den om-ständigheten, att dessa siffror, som han berörde, angående den fasta stammen och för detta stamanstälde, äro fullt tillämpliga på beväringen. Ty om dessa karlar äro ute på aflägsna sjöresor, så äro de lika litet åtkomliga, då beväringen inkallas, som då jag

Angående vill kalla in mina permitterade. Man har icke större säkerhet förändrad stat att få dem.

*för flottans
sjömanscorps.*

(Forts.)

Hvad beträffar anslagen, så är det ju naturligt, med afseende å de af Riksdagen anslagna 67,000 kronorna, hvilka den ärade talaren omnämnde — jag ber om ursäkt att jag icke känner namnet —, att, när den årliga rekryteringskontingenten blir mindre, man icke vill taga i anspråk samma summa som nu, då man tager 113 man mera per år. Det gör man naturligtvis icke.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2.56 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.

Rättelse.

I häftet n:o 30 sid. 23 rad. 17 uppifrån

står: bedröflig

läs: behöflig.